LETNIK XXXVIII, ŠTEVILKA 1/2022

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

ISSN 1408-0303

V tej številki si lahko preberete:

Bojan Bračič
Beseda predsednika 3

Jože Keber
MAKSI RAVNE 2022 4

Igor Pirc
Četrta štiriletna specializirana razstava MAKSI RAVNE 7

Jože Keber
Novo priznanje za Koroško filatelistično društvo 8

Veselko Guštin
Ali je metoda XRF ustrezna za odkrivanje ponarejenih žigov? 9

Bojan Bračič
Poseben dnevni poštni žig 13

Bojan Bračič
Izdelki domače obrti 14

Veselko Guštin
Doplačilnice za Rdeči križ 15

Veni Ferant
Francoski izdelovalci in založniki razglednic 18

Veselko Guštin
70 let od »I. Republiške grafično-filatelistične razstave v Ljubljani« (4.-12. 10. 1952) 22

Boštjan Petauer FRPSL
Nekaj slovenskih maksimum kart, pripravljenih v letih 2020 in 2021 26

Marjan Perkman
Slovenske plačilne nakaznice 1919–1922 – II. del 29

Peter Suhadolc FRPSL
LONDON 2020? Ne, LONDON 2022! 32

Peter Suhadolc FRPSL
Razstava Multilaterale 2021 35

Bojan Bračič
Predstavitev znamke malo drugače 38

Jože Ropoša
Filatelistična razstava o filatelistki Anici Žemlja 40

Veni Ferant
Ob 130-letnici Savinjske železnice 45

Veni Ferant
Razstava slovenskih znamk v Rogaški Slatini 46

Veni Ferant
Napaka v perforaciji slovenske božično-novoletne znamke 2009 47

Pošta Slovenije
Oglas našega sponzorja 48

NOVA FILATELIJA
GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

„Za bogatitev in širjenje filatelističnega znanja."

Filatelistična zveza Slovenije (Zveza FZS) je registrirana v Ljubljani kot neprofitna organizacija zveze filatelističnih društev v Sloveniji. Je članica Mednarodne filatelistične zveze (Federation International de Philatelie - FIP) in Združenja evropskih filatelističnih zvez (Federation Of European Philatelic Associations - FEPA).

Za izdajatelja:
Bojan Bračič, predsednik FZS.

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
Veni Ferant
e-naslov: veni.ferant@gmail.com

Člani uredniškega odbora:
Bojan Bračič, Veselko Guštin, Igor Pirc, Peter Suhadolc, Alojz Tomc.

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
Na odlično organizirani filatelistični razstavi na Ravnah je KFD prejelo visoko priznanje, ki ga podeljuje FEPA. Na sliki sta arhitekt Borut Bončina, ki skrbi za vizualno podobo društvenih izdaj, desno pa je Jože Keber, predsednik KFD. Več si lahko preberete na straneh 4-8.

Oblikovanje in priprava za tisk: Veni Ferant.

Tisk: Tiskarna Koštomaj, Celje. Marec 2022.

Naklada: 800 izvodov.

Naslov uredništva: Filatelistična zveza Slovenije,
p.p. 1584, 1001 Ljubljana.
http://www.fzs.si

ISSN 1408-0303

Beseda predsednika FZS

Spoštovane filatelistke in filatelisti,

zakorakali smo v novo leto, upamo da v boljših pogojih, kot je bilo preteklo. V pričakovanju manj omejitev so mnogi v to leto prenesli prestavljene dogodke iz prejšnjih let. Londončanom je končno uspelo realizirati njihovo razstavo, ki bi se naj dogajala sicer vsakih deset let, tudi Južnoafričani bodo realizirali v prejšnjem letu predvideno razstavo in podobno je z Indonezijo ter rednim kongresom Svetovne filatelistične zveze (FIP). Na slednjem lahko pričakujemo, da bo naša Zveza dobila tudi člana uprave FIP; za to mesto kandidira naš v svetovni filatelistični srenji dobro uveljavljen kolega Peter Suhadolc. Zastopanost predstavnikov majhne Slovenije v organizacijskih shemah evropske in svetovne filatelije je lahko rečemo osupljiva, kar je posebno priznanje slovenski organizirani filateliji.

Nabor letošnjih velikih razstav, na katerih bomo sodelovali, je kar pester. Poleg omenjenih bomo sodelovali na svetovni filatelistični razstavi Hunfilex 2022 pri sosedih Madžarih, tu je še specializirana filatelistična razstava enookenskih eksponatov, ki bo v Kanadi prvič na svetovnem nivoju, specializirana svetovna filatelistična razstava HELVETIA 2022 in končno bodo uspeli s pripravo razstave Delovnega dogovora Alpe Jadran filatelija, ki bo letos v Gmundnu. Proti koncu leta bo še evropska razstava v Libercu na Češkem, ki jo bo spremljal Salon polarne filatelije.

Doma smo med tem že uspešno izpeljali specializirano filatelistično razstavo MaksiRavne 2022, ki jo vsako četrto leto pripravijo prizadevni koroški filatelisti. Več o razstavi najdete v tej številki. Med planiranimi dogodki lahko omenim redni zbor članov FZS, ki bo 28. maja 2022 v Ljubljani. Na njem bomo spet pregledali aktivnosti vseh članov v letih 2020 in 2021 ter podelili priznanja nekaj kolegicam in kolegom, ki so zaslužni, da je filatelija v Sloveniji še vedno na visokem nivoju in prepoznavna doma in v svetu. Žal se posamezna društva v zadnjih letih ne želijo udeležiti prikaza svojih aktivnosti, zato jih pozivam, da si premislijo. Na koncu gre za to, da skupaj ugotovimo, kaj vse smo vsi skupaj počeli v nekem obdobju.

Bojan Bračič, predsednik Zveze FZS

Jože Keber

MAKSI RAVNE 2022

Koroško filatelistično društvo Ravne na Koroškem je v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico dr. Franca Sušnika in Občino Ravne na Koroškem ter pod okriljem in s pomočjo Filatelistične zveze Slovenije in Pošte Slovenije, pripravilo 4. kvadrienalno filatelistično razstavo razglednic in maksimum kart MAKSI RAVNE 2022 z mednarodno udeležbo.

Razstava je bila na ogled od 1. do 15. marca 2022 v Grajskem razstavišču Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika na Ravnah na Koroškem. Svečano odprtje razstave smo pripravili 1. marca 2022 ob 18. uri, ko se nam je pridružilo lepo število obiskovalcev, ki so prispeli tudi iz drugih krajev Slovenije.

Utrinek z odprtja razstave

Namen razstave MAKSI RAVNE, ki je tekmovalnega tipa, je širiti idejo o zbiranju razglednic in maksimum kartic. Na prvi razstavi leta 2010 je sodelovalo 16 razstavljavcev z 20 eksponati, na drugi razstavi leta 2014 že 25 razstavljavcev s 27 eksponati, na tretji razstavi leta 2018 pa 21 razstavljavcev s 27 eksponati. Letos se je predstavilo 31 razstavljavcev, ki so prikazali 37 eksponatov v tekmovalnem programu. Trije razstavljavci pa so v netekmovalnem delu razstave prikazali 4 eksponate. Skupaj je bilo razstavljenih več kot 1800 razstavnih listov formata A4.

Eksponat v razredu maksikartic

Letošnja razstava je presegla naša pričakovanja. S četrto izvedbo so eksponati, ki predstavljajo maksimum

Prireditev ob odprtju razstave je vodila gospa Marta Merkač, za kulturni program je poskrbela mlada umetnica na harmoniki Kaja Završnik, goste pa je pozdravila gostiteljica razstave gospa Simona Vončina.

karte, dominirali in jih je bilo na razstavi več kot polovica, kar je bil tudi naš namen nekje iz sredine leta 2009, da pričnemo z organiziranjem razstav, ki bi povečale popularnost maksimum kart.

Že vrsto let se v društvu namreč trudimo različne organizatorje dogodkov in obletnic navdušiti, da dogodek obeležijo s filatelističnim izdelkom – maksimum karto. Ugotavljamo, da smo bili v svojem prizadevanju uspešni, saj je takšnih

Z odprtja razstave

Obiskovalce razstave so pozdravili tudi župan občine Ravne dr. Tomaž Rožen, podpredsednik FZS Igor Pirc in predsednik Koroškega filatelističnega društva Jože Keber.

maksimum kart v zadnjem štiriletnem obdobju nastalo več kot dvajset. Védenje o maksimum karti smo tako v zadnjem obdobju približali tudi ostalim, ne samo ozkemu krogu filatelistov. Prav zaradi maksimum kart smo v lokalnem okolju in tudi širše prepoznavni. Občina Ravne na Koroškem, Koroška osrednja knjižnica, Filatelistična zveza Slovenije in Pošta Slovenije so prepoznali našo posebno vlogo pri soustvarjanju kulturnih dogodkov s pomočjo filatelije. To se je videlo prav na tej razstavi, saj brez njihove pomoči ne bi bilo toliko filatelističnih izdelkov, ki so spremljali razstavo.

Informativno-propagandni material za obiskovalce

Ob tej priložnosti je Koroško filatelistično društvo (KFD) založilo dva priložnostna ovitka, vabilo/dopisnico in spominsko kartico. Na pošti 2390 Ravne na Koroškem sta bila v uporabi dva priložnostna pošta žiga. Izdane so bile tudi tri osebne poštne znamke. Motivika priložnostnega filatelističnega sklopa MAKSI RAVNE 2022 je bila posvečena 400-letnici jeklarstva in železarstva v Mežiški dolini in letošnji 70-letnici pridobitve meščanskih pravic nekdanjega trga Ravne na Koroškem. Razstavo sta spremljala tudi dva Biltena.

Zahvala gre donatorjem, ki so z donacijo materiala in storitev pripomogli k uspešnemu zaključku vseh aktivnosti na in ob razstavi. Ne smemo pozabiti, da nas

Obiskovalci so si ogledovali tudi lične publikacije, ki jih je tudi tokrat oblikoval arhitekt Borut Bončina.

ob vsaki filatelistični akciji podpre Pošta Slovenije, ki z donacijo filatelističnega materiala poskrbi za uspeh dogodkov. Filatelisti si lahko le želimo, da bi takšno zgledno sodelovanje trajalo tudi v prihodnje in da bi podobni filatelistični dogodki vzpodbudili mlajše, da se pridružijo filatelističnim društvom pod okriljem Filatelistične zveze Slovenije.

S pomočjo ekipe filatelistov smo tako, kot smo razstavo postavili, tudi družno pospravili in vse delo je potegalo tako, kot je bilo načrtovano. Spet ne moremo brez pohvale in zahvale Pošti Slovenije, ki je v dogovorjenem roku dostavila in na koncu tudi odpeljala vse zaboje s filatelističnimi vitrinami.

Vse vitrine smo naložili na poštni kamion

In kakor smo napovedali, vidimo se na MAKSI RAVNE 2026.

joze.keber@sgn.net

Igor Pirc

Četrta štiriletna specializirana razstava MAKSI RAVNE

Slovenija kot majhna dežela na zemljevidu Evrope lahko ustvari svoj prostor pod soncem predvsem tako, da poišče svoj uspeh v mejnih področjih. Tudi v svetu filatelije je tako. Namesto enkratne velike Evropske filatelistične razstave prispevamo svetu filatelije specializirane razstave, ki namesto enkrat zasijejo v enakomernih razmakih vsakih nekaj let.

MAKSI RAVNE so bile leta 2010 prispevek Koroškega filatelističnega društva k promociji maksimafilije in razglednic. Prva je imela stoletno tradicijo, medtem ko so razglednice kot razstavljavska (tekmovalna) dejavnost bile šele v povojih. Oboje pa je bilo postavljeno v središče zato, da bi oba razstavljavska razreda pri nas dvignili na visoko kakovostno raven.

Da so MAKSI RAVNE postale tradicionalne, gre zasluga predvsem Koroškemu filatelističnemu društvu oziroma ekipi, ki uspešno vodi delovanje društva že dolgo časa; potem pa njihovi vpetosti v družbeno in kulturno življenje koroških občin, od česar so koristi obojestranke. Mogoče smo malo prispevali k odločitvi, da prva razstava postane tradicionalna tudi podporniki z nivoja Zveze; saj smo imeli takrat že dobre izkušnje z drugo takšno prireditvijo – EnimOknom iz Kranja, ki je takrat imel že tri ponovitve!

Že prve MAKSI RAVNE so imele pridih mednarodne udeležbe in to se je nadaljevalo. Letošnjo prireditev so obogatile zbirke štirih držav (Slovenije, Italije, Makedonije in Madžarske), pri čemer je potrebno poudariti zelo visoko raven predvsem maksimafilskih zbirk, pa tudi razred razglednic je imel izstopajoče zbirke. V tekmovalnem delu je bilo 18 zbirk maksimafilije, 13 razreda razglednic in 2 odprtega razreda. Sodniška komisija, v kateri sta sodelovala tudi Boštjan Petauer in Lojze Tomc, je podelila zlato medaljo desetim zbirkam, 9 pozlačenih, 11 srebrnih in 3 bronaste.

Če zaradi nizkoproračunskega projekta pristanemo na to, da so zbirke iz oddaljenih dežel razstavljene kot fotokopije, je na pete MAKSI RAVNE leta 2026 mogoče povabiti še mnogo evropskih in tudi prekomorskih razstavljavcev s kakovostnimi zbirkami tako maksimafilije kot razglednic.

Ob uspehu KFD lahko ugotovimo še to, da ni naključje, da so za leto 2019 prejeli priznanje Evropske filatelistične federacije FEPA za svoje uspešno delo!

Ocenjevalna komisija pri svojem delu

ipirc711@gmail.com

Jože Keber

Novo priznanje za Koroško filatelistično društvo

Koroško filatelistično društvo sodeluje z različnimi filatelističnimi društvi v Sloveniji, prepoznavno pa je tudi izven meja Slovenije. To je v letu 2020 prepoznala tudi Evropska filatelistična zveza – FEPA, ki je Koroškemu filatelističnemu društvu podelila Certifikat za izjemno dejavnost pri promociji filatelije.

Priznanje FEPA

Takšno priznanje FEPA je v letu 2020 prejelo samo 5 filatelističnih društev v Evropi, KFD pa je eno redkih društev v Sloveniji, ki se ponaša s tem naslovom. Priznanje je FEPA podelila 27. 7. 2020. Slavnostno je bilo priznanje 1. 3. 2022 podeljeno na odprtju razstave MAKSI RAVNE 2022. Priznanje je društvu KFD podelil podpredsednik Filatelistične zveze Slovenije in tajnik Evropske filatelistične zveze (FEPA) gospod Igor Pirc, priznanje pa je v imenu društva prevzel Jože Keber, predsednik KFD Ravne na Koroškem.

Igor Pirc, tajnik Evropske filatelistične zveze FEPA, je predal zasluženo priznanje Jožetu Kebru, predsedniku KFD.

Sodniška ekipa (Igor Pirc, Alojz Tomc in Boštjan Petauer) ter predsednik KFD Jože Keber.

Fotografije je prispeval Veni Ferant

joze.keber@sgn.net

Veselko Guštin

Ali je metoda XRF ustrezna za odkrivanje ponarejenih žigov?

Ponarejanje je žal prisotno povsod, predvsem kjer gre za objekte, ki predstavljajo neke večje vrednosti – v slikarstvu, kiparstvu, »starih« izdelkih in seveda tudi v filateliji. Ponareja se vse: znamke, pretiske, žige, pa seveda celotna (stara) pisma. Najmanj uspešni pri odkrivanju ponaredkov smo, kadar se uporabljajo originalni klišeji, pretiski in črnila (npr. nedeljsko pretiskavanje znamk »Venezia Giulia«). Najobičajnejša metoda odkrivanja ponaredkov je s pomočjo primerjanja ponaredka z originalom. Ampak tako kot so ponarejevalci vešči uporabe sodobnih strojev in tehnik, tako si tudi za odkrivanje ponaredkov pomagamo s sodobno tehnologijo.

Že pred leti sem bral prispevek *New Methods to Identify Fakes* žal preminulega Paula Vollmeierja (ponatis v [1]). Pozneje sem v reviji [2] prebral o pretiskih *»Venezia Giulia«* na avstrijskih in italijanskih znamkah, kjer so v črnilo vmešali tudi kovinske drobce, ki so dajali poseben lesk. To je bil povod, da sem razmišljal tudi sam, kako bi morda z rentgenskimi žarki X *»obstreljevali«* žig in merili količino kovinskih delcev. Seveda sem moral še prej kaj izvedeti o obstojnih črnilih (permanent ink) in seveda žigosalnikih. Moram reči, da o črnilih za poštne žige ni pisal kaj dosti noben avtor, tudi v [1] ne najdemo nobene informacije o tem. Še največ sem izvedel na strani https://www.wonderopolis.org/wonder/what-makes-ink-permanent.

Črnilo obstaja že stoletja. Nihče zagotovo ne ve, kdo je izumil črnilo. Strokovnjaki menijo, da je veliko različnih starodavnih kultur lahko samostojno razvilo črnila, potem ko so se naučili pisati in risati. Na primer, kitajska črnila najdemo v 18. stoletju pr.n.š. Starodavni Kitajci, ki so prvi izdelovali črnilo, so za ustvarjanje različnih vrst črnila uporabljali rastlinske, živalske in mineralne snovi, pomešane z vodo. Starodavna vrsta črnila, ki se še danes uporablja za številne različne vrste umetniških projektov, je indijsko črnilo. To se je v starodavni Indiji uporabljalo od 4. stoletja pr.n.š. Imenovalo se je »mas« in je bilo izdelano iz katrana, smole ali zažganih kosti. Pigmenti in barvila v črnilu se običajno raztopijo v vodi in glikolu. Ko te snovi izhlapijo, se pigmenti in barvila vpijejo v papir in pustijo sled, ki bo trajala dolgo, če ne celo večno.

Prvi pogoj je, da črnilo ne sme poškodovati papirja in da mora biti obstojno. Pobrskal sem tudi v *wikipediji* pod geslom *»permanent ink«* in dobil naslednji zapis.

Železo-galna ali železo-taninska črnila so postala pomembna v začetku 12. stoletja; uporabljali so jih stoletja in naj bi veljala za najboljšo vrsto črnila. Železo-galno črnilo pa je jedko in sčasoma poškoduje papir. Predmeti, ki vsebujejo to črnilo, lahko postanejo krhki in pisanje zbledi v rjavo. Prvotne partiture Johana Sebastiana Bacha ogrožajo uničujoče lastnosti železo-galnega črnila. Večino njegovih del ima nemška državna knjižnica, približno 25% teh pa je v napredni fazi propada. Hitrost izginjanja pisanja temelji na več dejavnikih, kot so deleži sestavin črnila in sestava papirja. Korozijo

povzročata kislinsko katalizirana hidroliza in katalizirana železova oksidacija celuloze. Zdravljenje je sporna tema. Nobeno zdravljenje ne odpravi škode, ki jo že povzroči kislo črnilo. Poslabšanje je mogoče le ustaviti ali upočasniti. Nekateri menijo, da je najbolje, da predmeta sploh ne obdelujejo zaradi strahu pred posledicami. Drugi menijo, da so nevodni postopki najboljša rešitev. Toda drugi menijo, da lahko vodni postopek ohrani predmete, napisane z železo-galnim črnilom. Vodni postopki vključujejo destilirano vodo pri različnih temperaturah, kalcijev fitat in hidroksid, kalcijev in magnezijev hidrogenkarbonat ter magnezijev karbonat. Obstaja veliko možnih neželenih učinkov teh sestavin. Lahko pride do mehanskih poškodb, ki papir še dodatno oslabijo. Barva papirja ali barva črnila se lahko spremeni in črnilo lahko zbledi ali izgine. Druge posledice vodne obdelave so sprememba teksture črnila ali tvorjenje oblog na površini črnila.

Iz napisanega sledi prva ugotovitev, da so črnila po večini izdelana na osnovi organskih spojin. To pa je z metodo XRF nemogoče analizirati. Lahko ugotavljamo samo sledi posameznih kovinskih elementov. Druga ugotovitev je, da se v razpravo in analizo o črnilih za poštne žige nihče ni spuščal v podrobnosti! Kaj več informacij o sestavi črnil za poštne žige je težko dobiti, saj izdelovalci »hranijo« recept zase!

Kot bomo spoznali, je teoretično možno, da z metodo XRF zaznamo sledi žigosalnika, če se ta med uporabo obrablja in če delci zato ostanejo na žigu. Iz izkušenj vemo, da se žigosalnik »obrablja«, kar pomeni, da del materiala ostane na papirju in v črnilu. Zbiralci poštne zgodovine dobro vemo, da so prvi odtisi poštnih žigov tanki, pregledni in jasni, z leti pa postanejo odebeljeni in zamazani. S pomočjo *Googla* smo pregledali nekaj lahko livnih litin (Zn, Al, Cu, Pb, …) spojin, ki morda pridejo v poštev:

Litine																			
Fe-siva l.	Fe	Cr	Ni	Mo	V	Ti	Cu												
Fe-C	Fe							C	Mn	F	S								
Meden.	Cu	Zn							Mn			As	Pb	P	Al	Si	Fe		
Brass	Cu	Zn											Pb		Al	Si		Be	
Bron	Cu	Sn											Pb		Al			Be	
Bronze	Cu	Sn	Ni						Mn								Fe		
	Cu	Sn	Ni												Al				Mg
	Cu	Sn										As		P		Si			
Al-litine	Al								Mn										
Duralum.	Al						Cu												Mg

Slika 1. Tabela litin

Vollmeierjevo delo in namig, da se v žigu lahko nahajajo kovinski delci, nas je napotilo v iskanje XRF (X-ray fluorescence, rentgenska fluorescenca) naprave. Seveda smo najprej po spletu pogledali, koliko take naprave stanejo. Predvsem za tiste ročne naprave cene niso prav visoke, a vseeno je bilo potrebno sploh ugotoviti, koliko je taka metoda uspešna. Po raznih poizvedovanjih, tako na IJS kot prijateljih fizikih, me je pot pripeljala v Narodni muzej Slovenije, h gospe Evi Menart, ki upravlja z ročnim

instrumentom Hitachi X-MET 8000. (Glej: https://hha.hitachi-hightech.com/en/product-range/products/handheld-xrf-libs-analyzers/handheld-xrf-analyzers). Analizator X-MET XRF zagotavlja odlično analizo elementov (Mg, Al, Si, P, S, Cl), nizke meje odkrivanja in izjemno natančnost rezultatov. Naj še omenim, da ena analiza ni ravno poceni, okrog 50 €/kos.

Izbrali smo 6 žigov *(Sl. 1),* ki smo jih v NF že vse obdelali. Dva beneška iz leta 1792 (NF 3-4/2015, str. 11-13), enega iz 1785 in enega iz leta 1761 ter 2 žiga s »kartice« iz Kobarida iz leta 1917 (NF 1/2017). Za vse v glavnem vemo, ali so originalni ali niso. Nekaj dvomov je le pri žigu Kobarida: CAPORETTO – TELEGRAFI ITALIANI (NF, 1/2017, str. 12) in neznanem beneškem iz leta 1795. V prispevku podajamo samo tisti del žiga, ki je bil v postopku analize. Pomembno pri analiziranju je dejstvo, da metoda ne sme biti destruktivna. Ne smemo si privoščiti, da bi del žiga odrezali ali kakor koli poškodovali. Izbrana metoda nikakor ne poškoduje žiga ali ovojnice (podlage). Pa pojdimo kar k rezultatom. Pri analizi nisem bil prisoten. Žig je bil izpostavljen sevanju za 180 sek. oziroma 3 minute. Naprava analizira število rentgenskih fotonov (Counts) v odvisnosti od njihove energije (keV). Iz energije izvemo vrsto elementa, od koder je bil izbit elektron. Število fotonov pove količino atomov v vzorcu (posamezne konice v diagramu) in iz jakosti spektra (višine konice) sklepamo na % elementa v vzorcu (več: https://www.thermofisher.com/blog/ask-a-scientist/what-is-xrf-x-ray-fluorescence-and-how-does-it-work/). Žig je odtisnjen na papirju, zato se nehote meri/zazna tudi vsebnost elementov v papirju. Vsem tem vplivom smo se lahko izognili le tako, da smo analizirali del pisma, kjer je v največji meri odtisnjen žig in del, kjer ga ni. Zato imamo za vsak žig dva rezultata: žig+papir in papir. Matematično gledano nam razlika teh dveh meritev da vsebnost materialov v žigu. Številke, ki jih vidimo na *Sl. 3*, so v odstotkih [%], skupaj nam da ena meritev 100%. K rezultatom analize je dodana tudi napaka n, kjer je običajno n manj kot 10% odmerjenega % elementa. Največje odstopanje je le pri meritvah magnezija (Mg). Tu je odstopanje med 10-30%.

Žige smo označili na naslednji način:
- pristni beneški žig (genuine), 1795
- ponarejeni žig (fake95), 1795
- neznani beneški (fake85), 1785
- prvi beneški žig (fake61), 1761
- POSTA MILITARE (PM), 1917
- Kobarid: CAPORETTO * (TELEGRAFI ITALIANI) *(CAPOR), 1917.

Slika 2. Žigi in izbran segment s kar največ črnila za XRF analizo le-tega.

Naj takoj povemo, da metoda ne omogoča ločevanja žigov pravi-nepravi, res-ni res, pristen-ponarejen, genuine-fake. Da nam samo nekatere namige, iz katerih lahko potegnemo določene sklepe. Pa pojdimo lepo po vrsti.

Name																												
%	S	Si	Mg	Fe	P	Cu	Al	Zn	Pd	Mn	Pb	W	Ta	Nb	Co	Ti	Cr	V	Ni	Zr	Au	Mo	Y	Hf	Re	Sn	As	Hg
genuine	29,5	27	12,6	9,03	6,1	5,95	5,2	2,4	0,8	0,54	0,44	0,16	0,1	0,1	0,08						0							
paper	23,4	44,6		10,9	8,9	1,1	4,5	0,74	2,3	1,43	0,45	0,26	0,36	0,28							0,42	0,24						
fake95	11	44,1		13,6	10,5	1,2	9,1	1,8	2,3	4,2	0,39	0,3	0,17	0,26	0,16						0,45	0,21	0,19	0,18	0,15	1,8		
paper	11,1	48,9		8,45	12,5	0,69	9,6	0,79	1,25	3,6	0,2	0,23	0,18				0,45							0,15				
fake85	25	28,3	11,1	11,9	8,57	0,57	4,77	0,32	1,04		0,23	0,12	0,11	0,11								0,09						
paper	13,3	45,6	17,7	6,29	3,57	0,31	6,4	4,2	0,56	0,72	0,11	0,12		0,05	0,02	5,87		1,54	0.04								0,03	0.05
fake61	25,4	22	5,6	16,9	2,64	0,31	8,89	6,45	0,52	0,95	0,13	0,1		0,03	0,03	7,92		1,93	0								0,03	
paper	12,8	42,2	16,3	10,5	8,06	0,61	4,22	0,76	1,23	1,94	0,37	0,16	0,21	0,08	0,08				0,1		0,28			0,11	0,03			
PM	2,9	40,4	3,7	4,9	0,37	0,1	17,2	13,2	0,56	0,1	13,4	0,22	0,09			1,05	1,2	0,2		0,05							0,24	
CAPOR	3,45	40,2	3,83	4,6	1,26	0,11	17,6	12,95	0,57	0,09	12,9	0,18	0,12			1,21	0,73	0,16		0							0,11	
paper	3,24	40,4		5,01	0,22	0,16	17,2	15,05	0,68	0,15	15,2	0,19	0			1,39	0,86	0		0							0,24	

Slika 3. Tabela rezulatov XRF analize. Z rdečo so označene vrednosti, ki bolj izstopajo.

1. V rezultatih (Sl. 3) zasledimo opazno razliko med % »genuine« in »paper« pri Cu (baker) 5,95% in Zn (cink) 2,4%. Spojina Cu-Zn pa je poznana kot medenina. To nas napeljuje na dejstvo, da je bil žigosalnik medeninast in ne morda litoželezen ali jeklen. Velik odstotek žvepla (S 29,5) je posledica priprave papirja, medtem ko je za opazen odstotek aluminija (Al 5,2%) treba vedeti, da tega Benečani še niso poznali, saj ga pridobivamo z elektrolizo in je pridelava stekla šele po letu 1900. Ker pa pismo prihaja iz Istre, ki je bogata z boksitom (Al), je lahko tu vzrok. Elementov od titana (Ti) pa do arzena (As) praktično ni. Za žig *»genuine«* najdemo podatek Mg 12,6% – za magnezij iz literature vemo, da so ga uporabljali za hitrejše sušenje žigov.

2. Rezultati žiga *»fake95«* kažejo, da magnezija ni, kar bi dalo misliti, da so uporabljali kako drugo sredstvo za sušenje žiga. Prav tako je vrednost bakra in cinka (Cu-Zn) minimalna. Pri analizi žiga se pojavijo elementi od zlata (Au) pa do kositra (Sn), kar daje zopet misliti, da so iz nekega drugega obdobja?! Ali pa gre samo za šum? Vollmeier pravi, da je največ ponaredkov nastajalo v letih 1960. V vseh naslednjih žigih tudi vidimo precejšen odstotek železa (Fe), kar pomeni, da je bil žigosalnik /morda/ narejen iz železove litine, ki so mu pridane še druge primesi.

3. Pri žigu *»fake85«* opažamo (kot pri *»fake95«)* precejšen odstotek železa (Fe), ki so mu pridane razne primesi. V tem in naslednjem primeru je prisoten tudi magnezij (Mg), ki je bil domnevno dodan ali črnilu ali papirju.

4. Pri žigu *»fake61«* sta poleg železa (Fe) prisotna še aluminij (Al) in cink (Zn). To predvsem kaže (za vse zgornje žige), da so bili žigosalniki izdelani v nekem »novejšem« času, ali iz jekla, ali duraluminija.

5. Rezultati žiga *»PM«* se zelo razlikujejo od ostalih žigov. Končno gre za več kot 100 let razlike, poleg tega pa je tu papir popolnoma nekaj drugega. Razglednica je narejena iz naključno nabranih materialov: platnic hranilne knjižice in izrezka iz časopisa. Žig bi lahko bil iz železne ali aluminijaste litine. V tem času je bil aluminij že poznan. Velik odstotek svinca (Pb 13,4%) gre verjetno na račun časopisnega izrezka, ki je bil

nalepljen na platnice. Tiskarski stroji so tedaj uporabljali svinčeno tiskovno formo. V obeh primerih žigov iz Kobarida se prav tako kaže vsebnost magnezija (Mg 3,7%). Zanimivo je tudi dejstvo, da so elementi od titana (Ti) do cirkonija (Zr) tu prisotni, medtem ko jih pri prejšnjih meritvah ni! Lahko pa, da gre samo za šum pri meritvah.

6. Rezultati žiga *»CAPOR«* se skoraj do potankosti ujemajo z zgornjimi, zato sklepamo, da gre tako za isti papir, kot isto vsebnost materialov pri žigu. Skratka za žig, ki je odtisnjen v istem času z istim črnilom. To pa je že kar spodbuden podatek, ki smo ga *»pričakovali«.* V obeh primerih žigov Kobarida vidimo prisotnost materialov železa, aluminija in cinka. Sklepamo lahko, da gre za zlitino, iz katere sta bila narejena oba žigosalnika. Domnevamo lahko, da sta bila narejena iz istega materiala, kar je vsekakor dober namig, da gre za pristna odtisa (iz istega časa in materiala)!

Zaključek

Z metodo XRF smo potrdili samo tisto, kar smo vedeli že prej: kateri žigi veljajo za pristne in kateri ne. Analiza je domneve in spoznanja samo še potrdila.

Zahvaljujem se Evi Menart in Andreju Likarju za koristne komentarje in popravke.

Literatura

[1] Paulo Vollmeier, Republica di Venezia (Catalogo documentato), Vol 1 in 2, Edit. P. Vollmeier, 2003.

[2] -, Pagine Filateliche Triestine, Circolo Filatelico Triestino, 1920-1930, Trieste/Trst 1932-X.

veselko.gustin@gmail.com

Bojan Bračič

Poseben dnevni poštni žig

Kolegi filatelisti so me opozorili, da pošta 3201 Celje uporablja dnevni žig, ki je po obliki drugačen od ostalih, ki jih uporabljajo na slovenskih poštah.

Poizvedovanje pri Pošti Slovenije je dalo naslednji rezultat: gre za žig/štampiljko Trodat, ki jo uporablja izključno pošta 3102 Celje za označevanje datuma sprejema pošiljk s potnimi listi. Uporablja se v izogib žigosanju s klasičnim kovinskim rednim žigom in/ali strojnim žigom, ki lahko poškoduje vsebino, to je potni list.

Štampiljka se uporablja že več let.

bojan.bracic@triera.net

Bojan Bračič

Izdelki domače obrti

Hrvaški kolega mi je pred kratkim poslal slike nekaj »zanimivih« pisem, ki jih na Delcampu ponuja prodajalec s šifriranim imenom murkalesce.

Očitno je nekdo našel količino pošiljk iz »verigarskih« časov in ker ni bilo zanje potrebnega zanimanja, jih je »nadgradil« in »obogatil« z dodatnimi štampiljkami iz domače delavnice. Verjetno je računal, da bo tako prodaja uspešnejša. Seveda jih ne ponuja domačim zbiralcem, ki pretežno vedo, kaj so originali in kaj »mučke«, ampak jih poskuša prodati manj poučenim in neizkušenim zbiralcem po svetu. Škoda. Iz zanimivih dokumentov naše zgodovine in poštne zgodovine je naredil ničvredne zmazke.

Vsi štirje primerki „domače obrti“ so na ogled na spletni strani https://www.delcampe.net

Kot je slišati od nekaj izkušenih zbiralcev, obstajajo še drugi podobni izdelki domače obrti istega avtorja, imenovanega tudi gospod K., ki se jih je že prijel vzdevek *»jeseniški ponaredki«*. Pred nakupom takih posebnosti je dobro, da se neizkušeni zbiralci posvetujejo z izkušenimi, ali pa dajo stvar preveriti našemu Filatelističnemu ekspertiznemu servisu (FES).

bojan.bracic@triera.net

Ste v dvomih, ali je v vaši zbirki morda ponaredek? Poiščite odgovor pri FES!

Veselko Guštin

Doplačilnice za Rdeči križ

Znamke Rdečega križa (RK) so naša posebnost. Prvič so bile v obvezni uporabi 17. 9. 1933 v Kraljevini Jugoslaviji. Znamke so bile navadne in »porto«. Navadne znamke RK so koristili še v letih 1934, 1935 in 1937, porto pa vse do leta 1940. Uporaba je bila obvezna v tretjem tednu v septembru.

Obvezno jih je bilo lepiti teden dni na vsako poštno pošiljko. Če znamke za RK v tednu obvezne uporabe ni bilo na pošiljki, se je zaračunala manjkajoča znamka RK (porto). Druga in tretja izdaja samo navadnih znamk RK sta izšli 20. 9. 1936 in 18. 9. 1938. Tretja izdaja se je uporabljala še v letu 1939 in sicer od 17. do 23. 9. 1939.

V kraljevini Jugoslaviji smo poznali tudi znamke z doplačilom v korist raznih združenj ali fondacij. Tako smo prve znamke z doplačilom dobili že leta 1921. Tovrstne znamke pa so poznali tudi v Avstro-Ogrski. Edina taka serija je bila izdana 1. 5. 1915 za *»vojno dobro«*. Moramo pa reči, da je uporaba tovrstnih znamk na pismih zelo redka, saj so se pošiljatelji običajno *»izogibali«* višji tarifi.

Po 2. svetovni vojni so bile znamke RK prvič izdane 1. 1. 1947 v Republiki Jugoslaviji in sicer kot navadne in *»porto«.* Potem skoraj vsako leto oktobra ali novembra in vedno kot navadne in porto. Od leta 1956 so izhajale maja ali aprila. Obvezno jih je bilo potrebno lepiti na vsako pošiljko in pošta jih je žigosala kot *»prave«* znamke. Če prispevka za RK niste plačali, je prejemnik pošiljke moral plačati kazen s *»porto«* znamko, ki pa je bila iste nazivne vrednosti (in ne dvojne)! Po letu 1960 so izhajale le kot navadne znamke, leta 1973 je izšla zadnja znamka RK v Jugoslaviji. Po tem letu so znamke obstajale le kot *»nalepke«.* Res da, je bila uporaba obvezna, a se neuporaba ni več kaznovala. Poleg RK smo v Jugoslaviji poznali še znamke za *Teden otroka*. Le-te

Dopisnica, poslano iz Moravč 18. IX. 1940 vojaku v Beli Manastir. Ker pošiljatelj ni plačal obvezne znamke za RK, mu je pošta v Moravčah dopisala T (z rdečim) in prevzemnik v Manastiru naj bi plačal znamko »porto« za 0,50 din.

Pismo, poslano iz Murske Sobote s pravilno plačano poštnino 15 din. A ker pošiljatelj ni upošteval obvezne uporabe znamke za RK, je ta-ista pošta dodala »T«. Prejemnik v Kranju je moral tako doplačati 2 din za »porto« znamko RK.

so izhajale od leta 1954 do 1961. Doplačilne znamke v korist *Olimpijskega komiteja* so izhajale od 1968 do 1973. Edino znamko *»solidarnosti«* smo dobili leta 1975. Poznali smo sicer še druge doplačilnice (npr. *Teden tuberkoloze*), a niso bile »poštne« znamke, temveč nalepke.

Tako kot so v kraljevini Jugoslaviji izhajale znamke z doplačilom, smo že 15. septembra 1945 dobili znamke z dodatkom za RK. Do leta 1948 je izšlo še kar nekaj serij znamk z doplačilom: za osvoboditev Beograda, ob kongresu PTT, za izgradnjo žel. proge Brčko-Banovići, pa Šamac-Sarajevo, Balkanijado v Ljubljani, borbo proti tuberkulozi, Jugoslovansko akademijo znanosti in umetnosti in balkansko-srednjeevropske atletske igre v letu 1948. Po tem letu pa jugoslovanska pošta tovrstnih znamk ni več izdajala, pač pa je sredstva zbirala s posebnimi znamkami samo za določen namen! Pod VUJA v Julijski krajini znamk RK ni bilo, so pa bile v STO. Tu so bile razmere nekoliko drugačne, neplačan prispevek za RK se je plačeval dvojno, z dvema znamkama *»porto«!* Edini primer doplačila, ki se je uporabljal samo na Slovenskem po letu 1945, je pomožna izdaja s pretiskom TRST-TRIESTE 1.V.1945 na italijanskih znamkah serije *Imperiale* z novo nazivno vrednostjo in *»doplačilom /surtaxe«.* Doplačilo naj bi šlo za pomoč partizanskim borcem iz Trsta.

Razglednica, poslana iz Divače v Ljubljano s plačano poštnino 10 din in doplačilom za Rdeči križ 2 din. Za zelo redko kombinacijo poštnine in pristojbine je poskrbel pošiljatelj, saj je bila razglednica namenjena poštni uradnici.

Druge države so prispevek za RK pobirale redno ali občasno s posebnim doplačilom k nazivni vrednosti kake priložnostne serije. Izdajali pa so tudi serije ob raznih priložnostih, npr. ob 100. obletnici RK, ali kongresu RK ipd. A tu težko ocenimo, kolik delež je šel RK in koliko poštni upravi!

V Sloveniji so izhajale od leta 1992 pa do 2017 doplačilnice za *RK*, *Teden solidarnosti* in *Teden požarne varnosti*. Vse izdaje so sicer v katalogih, a jih pošta ne obravnava kot poštne znamke, ampak kot nalepke. Od leta 2018 poznamo RK samo še kot *»e-doplačilno«* znamko (oziroma prispevek).

Na spletni strani Pošte Slovenije preberemo: »V skladu z Zakonom o Rdečem križu Slovenije (Uradni list RS, št. 7/93 in 79/2010) in Uredbo o višini prispevka v korist Rdečega križa Slovenije v Tednu Rdečega križa in Tednu solidarnosti (Uradni list RS, št. 28/2018) bo v tednu od 8. do 15. maja 2021 pri pošiljkah obračunan obvezen prispevek v obliki e-doplačilne znamke.

Prispevek je treba poravnati ob oddaji naslednjih poštnih pošiljk v notranjem in mednarodnem prometu, in sicer:

standardno pismo (brez storitve),
navadno pismo (brez storitve),
dopisnica (brez storitve),
tiskovina (brez storitve),
priporočeno pismo (brez storitve),
vrednostno pismo (brez storitve),
navadni paket,
paket do 10 kg (brez storitve) in
pošiljka za slepe in slabovidne.

Prispevek se obračuna v višini 0,17 EUR v obliki e-doplačilne znamke. Pogodbenim strankam bo obračunan na računu pod šifro in nazivom storitve 808120 – *Prispevek RK e-doplačilna znamka.*«

Cena takih dopisnic ali pisemskih ovojnic? Tam nekje med 5 in 10 eur, čeprav so relativno redke, saj so se znamke RK uporabljale le en teden v letu! Zanimiva pa je raznolika uporaba tovrstnega filatelističnega materiala: lahko ga uvrstimo v poštno zgodovino, tradicionalno filatelijo, v tematsko zbirko RK, pa še kam.

veselko.gustin@gmail.com

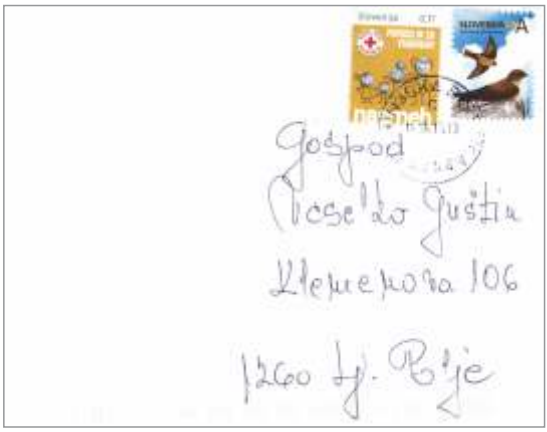

Znamka A in nalepka za RK skupaj. Seveda je tak primer žigosanja zelo redek, saj pošta ni žigosala nalepk.

FILATELIJA Dejan Poslon s.p.

ima svojo spletno trgovino na naslovu:

www.deqistamps.com

Cena 5 €

Cena 15 €

Tu najdete ugodno ponudbo znamk s celega sveta, jugoslovanskih področij in Slovenije.

Lahko ga pokličete tudi po telefonu +38670191915 in se dogovorite za posebno željo, mu pišete ali pa ga obiščete na naslovu Žabjek 15, 1294 Višnja Gora.

Veni Ferant

Francoski izdelovalci in založniki razglednic

Razglednice vzbujajo moj interes že dalj časa. Morda tudi zato, ker sem bil 10 let zaposlen kot grafičar v celjskem Fotoliku, ki je bil takrat med vodilnimi proizvajalci razglednic v naši skupni državi.

Že več let zbiram različne podatke, vezane na takratno izdelavo razglednic in vse skupaj shranjujem v mapo z željo, da ohranim čim več zbranih podatkov, dokler so viri še dosegljivi. Žal je Fotolikov arhiv razglednic doletela usoda, kakršne si ni zalužil, zato so zbrani podatki tem bolj dragoceni. Ob zbiranju razglednic Celja in Žalca pa sem naletel na različne proizvajalce, ki so delovali na takratnem obsežnem prostoru Avstro-ogrske, pa tudi drugod, npr. v Nemčiji. Uspel sem raziskati kar nekaj takih, ki bodo prav prišle ob nastajanju razgledničnega eksponata o reki Savinji, ki ga bomo s šolarji pripravili, ko bodo razmere to dopuščale.

Spodaj desno vidimo kratici založnika te razglednice (LL). Drugo poglavje pa so tehnike tiska teh razglednic.

Ker pa sem nekako povezan tudi s Francijo (moja mati se je rodila tam), ni naključje, da so me zamikale tudi francoske razglednice. Zbral sem jih kar nekaj, ki jih bom pripravil za tekmovalni eksponat. Načeloma sam nakup razglednic danes ne povzroča večjih težav, te pa se pričnejo, ko želimo pod razglednico zapisati še kaj več, kar pa zahteva določeno spretnost in znanje.

Po naravi sem tak, da rad poiščem še kak podatek več od tega, kar je zabeleženo na razglednicah. Primer: kot založnik ali avtor razglednice je zapisan L.L. Večino bo ta podatek zadovoljil, mene pa ne. Zato sem pri skoraj vsaki razglednici želel poiskati več podatkov in takšno raziskovanje je postalo prav zanimivo, seveda pa mi je vzelo kar nekaj časa. Odkrival se mi je nov svet, vsak zame nov podatek pa sem sproti shranjeval v mape založnikov in proizvajalcev razglednic, ki še vedno nastaja in se širi.

V knjigi *Picture Postcards and their Publishers* (Anthony Byatt, 1978) je navedeno, da je na tisoče francoskih in na stotine angleških razglednic z začetnicami LL izdelal Louis Levy and Sons. Te podatke (napačno) uporabljajo tudi prodajalci na spletu. Leta 1991 se je izkazalo in dokazalo, da to ne drži. Če dolgo zgodbo malo skrajšamo, na koncu drži podatek, da kratici **LL** pomenita

priimka Leon (Goerge Moyse) in Levy (Isaac). Ta logotip so uporabljali tudi še pozneje, ko se je naziv in lastništvo spreminjalo. Leta 1895, ko sta Levyeva sinova Abraham Lucien Levy in Gaspard Ernest Levy prevzela podjetje, sta ga preimenovala v *Levy Fils et Cie*. Kljub rasti prometa sta na razglednicah še naprej uporabljala kratici LL. Lucien Levy je bil zelo poznan fotograf in je avtor mnogih fotografij francoskih krajev na razglednicah.

15 LE MONT SAINT-MICHEL (Côté Nord-Ouest). — LL.

Moram priznati, da sem bil presenečen, koliko združenj zbiralcev razglednic po posameznih državah deluje na spletu. In vsak se po svoje trudi, da bi zbral in prikazal vsaj osnovne logotipe proizvajalcev ali založnikov razglednic. Večinoma gre za večje in bolj znane založnike, pa tudi besedila se več ali manj ponavljajo. Tu in tam pa naletiš na kak forum, kjer zbiralci in poznavalci sprašujejo ali pa predstavijo kak logotip, ki je bil do sedaj večini neznan.

Iskanje podatkov o znanih založnikih ni težava, saj je na spletu res dovolj podatkov. Ker pa imam v moji zbirki kar nekaj razglednic, katere so izdajali manjši založniki, je bilo večkrat treba kar nekaj iznajdljivosti, da sem uspel najti kak uporaben podatek, ki bi dopolnil filatelistični komentar pri opisu razglednice. Za nekatere sem mnenja, da sem eden redkih, ki jih je uspel kolikor toliko odkriti življenje in delo založnika, saj ga v celoti nisem našel nikjer. Za to je bilo potrebno kar dosti iskanja in vsak stavek, ki sem ga našel, je pomenil korak bližje do odkritja tančice, ki je zakrivala opis založnika. Poglejmo primer:

V. P. No. 148. V. P. No 147.

Edini podatek na razglednicah istega založnika

Takšni skromni podatki so mi bili izziv, da bi izvedel kaj več. Po daljšem iskanju sta črki VP dobili ime in priimek. To je bil Victor Porcher, založnik razglednic iz Pariza.

Očitno je bila moda, da so se založniki podpisovali z inicialkami. Tale se je podpisoval takole: B. F., Paris.

Odkril sem, da gre za kratico ***Berthaud frères*** (bratje Berthaud). Firma v Parizu je delovala med leti 1889 in 1908 in je izdala veliko različnih razglednic.

Podobno je v tem primeru, ko sta inicialki G.F. Po daljšem iskanju sem prišel do odgovora, da gre za firmo ***Germain fils*** (Germain in sinovi) iz kraja St. Malo, kjer se je starejši sin ukvarjal z založništvom razglednic.

Več časa sem porabil, da sem ugotovil, komu pripada grb, natisnjen na razglednicah. Pojavlja se v več variantah. Na sredini je lev, poleg njega pa še črki S in L. Obstaja tudi oblika z dodanima črkama S.F. Odkril sem, da gre za Založbo ***Sébastien Farges*** iz Lyona.

Pri naslednjem iskanju sem se osredotočil na logotip, kjer sta v krogu črki L&M. Med mnogimi spletnimi stranmi sem končno našel zapis, komu pripada ta znak. Gre za založnika **Lecoq & Mathorel** iz Pariza.

Na nekaj razglednicah nisem našel nobenega zapisa o avtorjih ali založnikih razglednice, sem pa zato na strani,

namenjeni za naslov, našel nad sredinsko ločilno črto tale sonček. Končno sem našel en uporaben podatek, da gre v tem primeru za založnika ***M. P. iz Caena***. Še vedno pa iščem kak podatek več, saj me samo kratica M. P. ne zadovoljuje.

Tudi z iskanjem odgovora o tem založniku sem porabil kar nekaj časa. Ena od težav je ta, da *l'Hermine* v francoščini pomeni žival hermelin, zato je bilo treba brskati med množico možnih podatkov. Na koncu sem le odkril, da se je tako imenovala trgovina na Mt. St. Michelu, katere lastnica je bila gospodična Huet, ki je tudi založila več razglednic tega kraja.

Edit. Legoupil, Flers (departma Orne). Žal o tem založniku nisem našel kaj več od logotipa in osnovnega podatka, kar pa je zame seveda premalo. Zato sem skušal dobiti kakšno informacijo v kraju samem. Poslal sem nekaj elektronskih sporočil v upanju, da mi bo kdo odgovoril. Takšen način sem uporabil že pri nekaterih drugih neznanih založnikih, ko na spletu nisem uspel najti nobenega uporabnega podatka. Tukaj je bilo najprej podobno. Ampak so me vsaj napotili še na kak drug naslov. Med tem sem nekje na spletu našel vsaj ime tega knjigarnarja (Emile).

Nato pa mi je prijazna gospa iz tamkajšnjega mestnega arhiva poslala edini podatek, ki ga je našla: *„Gospod Legoupil se je rodil 28. 12. 1868 v Villedieu-les-Poêles (departma Manche) in umrl 15. 7. 1951 v Granville (departma Manche).*“ Jaz sem tej osebi dodal še ime ter fotografijo razglednice, na kateri se dobro

vidi knjigarna in potem vse skupaj poslal v tamkajšnji arhiv, da smo skupaj na enem mestu zbrali vse, kar smo našli zaenkrat o tem založniku. Bili so zelo presenečeni, da se nekdo iz Slovenije zanima za njihovega založnika in so se mi zahvalili za to, kar sem jim poslal.

Podobna zgodba je bila z založnikom, o katerem je bilo na razglednicah navedeno le *„Lib. Lechaplais“* in včasih še naslov.

Seveda sem želel izvedeti še kaj več. Tudi v tem primeru sem iskal in tudi našel razglednico mesta Avranches, na kateri je dobro vidna njegova knjigarna. Več uporabnih podatkov pa nimajo niti v tamkajšnjih arhivih, saj so leta 1944 letalske bombe uničile ta del mesta in te hiše danes ni več. Tudi zato so razglednice pomemben dokument, ki nam slikovito prikaže minulo zgodovino.

Hiša na desni z napisom LECHAPLAIS

Na spletu sem iskal primerne kontakte v mestu Avranches. Prvi me je preusmeril na lokalnega knjižničarja. Tudi on ni vedel nič več od mene, čeprav je tudi potem iskal morebitne podatke na spletu. Tam je našel samo nekaj razglednic, ki jih je izdal ta založnik. Med tem sem na spletu sam našel ime tega knjižničarja (*Auguste Lechaplais*). Knjižničarju sem posredoval vse, kar sem našel o tem založniku in bilo je več, kot so imeli oni. Je pa prišel na idejo, da bi me povezal z gospodom, ki je o Mont Saint-Michelu napisal že vrsto knjig in ima najobsežnejšo zbirko razglednic tega kraja, ki je bil tudi predmet moje raziskave.

S tem gospodom sva se odlično ujela in po kapljicah mi je pošiljal dragocene podatke, ki so mi po koščkih dopolnjevale vse moje poprej zbrane podatke. Je pa res, da on, kot večina zbiralcev, zbira razglednice po motivih in ga založniki niso zanimali. Sem ga pa spodbudil, da se je lotil tudi tega in si je pripravil seznam razglednic tudi po založnikih in fotografih.

Včasih pa je bilo pri založniku navededenih nekaj več podatkov, a še vedno premalo, zato je bilo treba najti kaj več. Tako sem našel podatke na več mestih in jih zložil skupaj v mozaik. Armand Waron je bil rojen v Bretanji in pot ga je vodila v Pariz, kot mnoge druge iz tega dela Francije. Izučil se je za optika, a se je leta 1898 preselil nazaj v bližino rojstnega kraja. Spoznal se je s fenomenom razglednic in ob prodaji optične opreme za ladje postal leta 1899 tudi založnik razglednic bližnjih krajev. Navajajo podatek, da je leta 1899 založil in prodal 16.000 razglednic, leta 1900 že 190.000 razglednic, leta 1901 pa kar 475.000 kosov razglednic. Če vemo, da je bila povprečna naklada 1.000 kosov, potem je založil in izdal okoli 475 različnih razglednic. Vemo, da jih je izdajal tudi za druge bretonske fotografe.

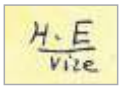

Včasih se mi je zgodilo, da nisem uspel najti nobenega podatka o avtorjih razglednice. Pa sem zadevo dal malo na stran in se iskanja lotil čez nekaj dni. Večkrat se je izkazalo, da sem potem bil uspešnejši. Tudi v tem primeru je bilo tako. Odkril sem, da gre za založnika iz Normandije, kamor spada tudi bližnji Mont Saint-Michel. To je bil Henri Ermice, sicer tudi slikar in pesnik, ki je založil tudi vrsto šaljivih razglednic.

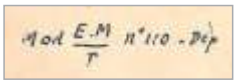

Da pa ne bi izgledalo vse tako enostavno, so za to poskrbeli razni založniki, kot je tudi tale primer. Kljub obisku množice spletnih strani ter dopisovanju z različnimi lokalnimi poznavalci nam še vedno ni uspelo rešiti tele enačbe in najti odgovora, kdo bi utegnil biti ta založnik ali avtor te razglednice, poslane aprila 1898 iz Mont Saint-Michela.

Seveda pa občasno, ko naletim na kak zanimiv podatek o založnikih in ostalih, ki so tesno povezani z izdajo razglednic, tega shranim, saj nikoli ne vem, kdaj mi bo prišel prav. Tudi za slovenske založnike.

Prihodnjič pa bom predstavil še nekaj fotografov, slikarjev in tiskarjev, ki so bili soustvarjalci ali pa tudi založniki razglednic Mont Saint-Michela.

veni.ferant@gmail.com

Veselko Guštin

70 let od »I. Republiške grafično-filatelistične razstave v Ljubljani« (4.-12. 10. 1952)

Pred leti sem na bolšjem trgu v Ljubljani kupil štiri liste. Mojo pozornost je vzbudil predvsem list z napisom »Rekonstrukcija plošč angleških znamk 1-3-5 iz zbirk članov FZS, Ljubljana«. Prvi hip nisem vedel, kam sodijo ti listi in kaj naj z njimi. Sem pa začel brskati po Almanahu FZS in spletu ter prišel do zanimivih ugotovitev.

Najprej sem prelistal naš Almanah, če bi tam dobil kako sled. Ugotovil sem, kdo je podpisan na uvodnem listu (od leve proti desni): ing Bežek Nikolaj; spodaj Pavle Anderlič, urednik NF, pa tudi podpredsednik FZS od 1949; poleg ing. Dušan Gruden in dr. Anton Lavrič; spodaj Herman Drago; skrajno desno Dolfe Kopacky, blagajnik FZS od 1950. Nam je najbolj poznan Anton Lavrič, saj se po njem imenuje naša knjižnica FZS, je pa tudi avtor knjige »Pomožne pošte«. (*Slika 1*).

Slika 1. Uvodni list.

Na google sem odtipkal še *»rekonstrukcija plošč angleških znamk 1-3-5 z zbirk članov FZS«*. To je bil zadetek v polno. Pot me je pripeljala do NF 1952 št. 12. Na prvi strani revije je zapisan naslov: I. SLOVENSKA REPUBLIŠKA RAZSTAVA ZNAMK V LJUBLJANI«. Razstava je bila posvečena 3. obletnici FZS in VI. kongresu ZKJ. Je pa opaziti pravo tekmovanje med republikami, kdo bo imel prvo razstavo. ZEFIZ 1951 je bil v Zagrebu, JUFIZ 1 v Beogradu istega leta kot v Ljubljani – 1952. Več si lahko preberete v NF št. 4, 9 in 12.

V NF 1952 št. 12. na str. 150 sem zasledil naslov, ki ga iščem in ob njem tekst: »Razstavil tov. Janez Kopač z nekaterimi člani FZS. Po vzorni obdelavi najboljši objekt na razstavi. Spričo redkosti, visoke cene in težav dosegljivosti pa je zbirka šele v začetnem študiju ter vsebuje šele manjši odstotek kompletnosti, kar je seveda vplivalo na mnenje razsodišča, ki ni moglo priznati več kot srebrno medaljo«. Sedaj točno vemo, kam sodijo listi in čigavi so. To je – kar je meni znano – edini ostanek razstavne zbirke iz leta 1952. Tako lahko vidimo in se prepričamo na lastne oči, kako so zbirke delali pred 70 leti. Na prvih dveh listih (velikosti 31,5 x 24) so še ostanki pripenjanja z buciko ali risalnim žebljičkom *(Slika 2)*.

Ostali listi so (verjetno) bili zaviti v kak prozoren papir ali v celofan (plastičnih folij takrat še niso poznali). V NF št. 4 je

Slika 2.

objavljen »Pravilnik razstave«, a nikjer ni moč ugotoviti, koliko listov je vsebovala razstavna vitrina, niti kako morajo biti listi zaščiteni in s čim. Po slikah z razstav, ki jih najdemo v NF tistih let, je moč sklepati, da so bile vitrine za 6 do 8 listov. Tudi ni vidno, ali so bile spredaj zastekljene ali ne. Iz redkih slik z drugih razstav, sklepamo, da so bile to vodoravne razstavne mize, ali rahlo nagnjeni panoji (glej NF, 8/1950).

V NF št. 5-6 najdemo še poziv na udeležbo na »Prvi Republiški razstavi znamk v Ljubljani«. Letos torej mineva 70 let od Prve filatelistične razstave, ki jo je FZS organizirala v Ljubljani. Več o sami razstavi si lahko preberemo v obširnem zapisu v NF 1952, št. 12. Za nas najbolj zanimiv je opis razstavnih razredov, ki so precej drugačni, kot jih poznamo danes.

Razstava je bila razdeljena na dva dela: grafično-filatelistični del in pa filatelistični del.

Grafično filatelističnemu delu bi danes rekli nekaj podobnega kot *»Tradicionalna filatelija«.* Tu so bili večinoma predstavljeni osnutki in poskusni tiski znamk Božidarja Jakca in Janeza Trpina. Zanimivo je, zakaj tu ni sodeloval tudi »oče Primorskih verigarjev« Miroslav Oražem. Kot sem že omenjal v NF št. 1/2020, je bil Oražem globoko užaljen, ker mu Direkcija Pošte ni hotela plačati dodatnega zneska ob ponatisih znamk leta 1945-47.

V **Filatelističnem delu** razstave pa sledijo razredi:

I. Častna skupina, v kateri sodelujejo:
   a) državne ustanove;
   b) tiskarne, ki tiskajo znamke; ta skupina je izven konkurence.
II. Zbirke znamk, celin in žigov slovenskega ozemlja.
III. Zbirke znamk, celin in žigov FLRJ.
IV. Zbirke znamk, celin in žigov ostalih držav.
V. Študijske zbirke.
VI. Tematske zbirke.
VII. Mladinske in pionirske zbirke.
VIII. Zbirke telegrafskih in železniških znamk, lokalnih, koncesijskih in vojnih pošt.
IX. Zbirke načrtov, esejev, poskusnih odtisov, novotiskov znamk in celin.
X. Predmeti, ki so zgodovinsko zanimivi za razvoj pošt na Slovenskem.
XI. Filatelistična literatura in filatelistični pribor.

Razrede II., III. in IV. bi danes uvrstili delno v *"Poštno zgodovino"*, delno pa v *"Poštne celine".* Razred V. skupaj v kombinaciji z materialom iz prvega dela (grafično-filatelistični) pa v *"Tradicionalno filatelijo".* Razred VII. in VIII. sodita prav tako v *"Poštno zgodovino"*, razred X. pa v *"Tematiko".* Kot vidimo, se razredi niso kaj dosti spreminjali, opazimo pa, da ni *Astro in Aero filatelije*, *Maksimum kartic*, *Odprtega* razreda in *Razglednic*. Ti razstavni razredi so se namreč pojavili pozneje.

Omenjena zbirka je sodila v IV. skupino in je bila tretja (srebrna medalja) po vrsti med 11 zbirkami. Prvi dve (Avstrija od 1950-1938) in Nemške kolonije so dobile pozlačeno medaljo. Očitno je bila komisija zelo stroga, da ni podelila nobene zlate medalje?! Razstavljali pa so med drugimi Milan Šporn, Ernest Čarej, **Janez Kopač**, Anton Lavrič, Janko Fili, Vaso Samec, Viktor Acetto in Mirko Krivačič.

Ob razstavi je bil izdan tudi *Vodič*, ki pa je bil organiziran nekoliko drugače (bližje današnjim razredom), in sicer:

I. Častna skupina.
II. Uvodni del razstave.
III. Znamka v likovni luči.
IV. Zbirke znamk, celin in žigov slovenskega ozemlja.
V. Zbirke znamk, celin in žigov teritorija FLRJ.
VI. zbirke znamk, celin in žigov ostalih držav.
VII. Studijske zbirke.
VIII. Tematske zbirke .
IX. Mladinske zbirke in
X. Razno.

Slika 3. »Rekonstrukcija« LJUBLJANA, Janez Kopač. Ilustracija: Elko Justin.

Sedaj še nekaj o zbirki. Na listu s *Slike 2.* vidimo lepo oblikovan list s črkama V 1840 R (Victoria Regina, Krajica Viktorija). Srednji del je odtisnjen globoko na obeh prvih dveh listih. Sledita dva lista z »rekonstrukcijo«, *Slika 3 in 4.* Kaj naj bi pomenila številke 1-3-5, ni jasno. Po katalogu *Michel* so znamke 1 (znani črni peni, 1840) do 7 nezobčane (1841), medtem ko so od 8 do 17 zobčane. Na listih vidimo samo zobčane znamke Viktorije št. 8/9 (1854/55), 10/11 (1855/57) in 16/17 (1855/57). Znamke so se tiskale v ogromnih nakladah in na več

ploščah. Kot vemo, so bile vse natančno označene s položajem na prodajni poli, in sicer od 1 do 9 s črkami samo spodaj, one druge s črkami spodaj in zgoraj. Pola je tako bila označena:

AA (prva v prvi vrstici), AB, AC, AD, … , AL (zadnja 12. v prvi vrstici);

BA (prva v drugi vrstici), BB, BC, BD, …, BL (zadnja 12. v drugi vrstici);

…

TA (prva v 20. vrstici), TB, TC, TD, …, TL (zadnja 12. v 20. vrstici).

Skupaj 12 x 20 = 240 znamk! Ker je bil 1 šiling = 12 penijev, in 20 šilingov = 1 Funt, je 240 znamk znašalo natanko 1 funt. Zanimiva in praktična matematika! No, v Avstro-Ogrski smo imeli polo s 64 polji, od katerih so bili spodaj desno 4 Andrejevi križi, oziroma 60 znamk v preostalih poljih! Goldinar je bil namreč vreden 60 krajcarjev. Seveda pa tu polo ni bilo enostavno »rekonstruirati«, saj smo morali vedeti za malenkostno razliko za vsako znamko na poli. Pa še ena zanimivost je pri teh znamkah Viktorije: levo in desno pod špiralo se nahaja še številka plošče! To je edinstven primer tiskanja znamk. In če sedaj pogledamo liste, vidimo, da smo daleč od »rekonstrukcije«. Saj se znamke ne skladajo ne po barvi, ne po tipu ali ploščah. Cela plošča vsebuje 240 znamk, tu jih je na vsakem listu samo 40! So pa listi zelo lepo grafično opremljeni!

Kdo je delal grafično podobo listov, ni znano. Je pa na enem od listov z malimi črkami napisano ime Mimi Simčič. Spodaj desno pod okvirjem znamk pa najdemo še eno ime: JUSTIN *(slikar in grafik Elko Justin, pripomba urednika).*

Vesel bom vsakega komentarja ali informacije o tej razstavi in o teh razstavnih zbirkah. Lahko mi pišete na moj e-naslov.

veselko.gustin@gmail.com

Slika 4. »Rekonstrukcija« Janez Kopač.

Boštjan Petauer FRPSL

Nekaj slovenskih maksimum kart, pripravljenih v letih 2020 in 2021

Zaradi pandemije in s tem povezane omejitve gibanja, leto 2020 in vsaj začetek leta 2021 nista bila preveč naklonjena pripravljavcem maksimum kart; nekaj pa jih je bilo kljub temu pripravljenih. V nadaljevanju podajam pregled meni poznanih, seveda pa je možno, da obstaja še kakšna, ki je nimam oziroma je nisem uspel dobiti.

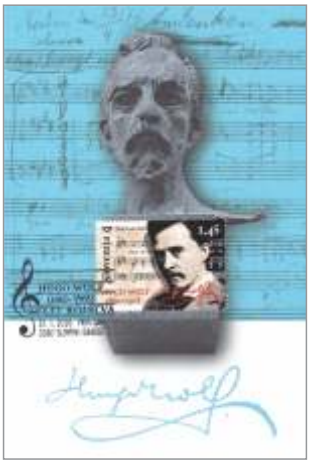

Hugo Wolf

Adam Bohorič

Dr. Amalija Šimec

Maksimum karte so predstavljene v kronološkem vrstnem redu. Podrobnejše opise znamk pa najdete v Biltenih Pošte Slovenije, na spletnih straneh in v različnih strokovnih knjigah, kar pa ni predmet te predstavitve maksimum kart.

Pohvalno je, da društva in posamezniki poskrbijo tudi za izdajo maksimum kart, je pa seveda zaželjeno, da pri tem čim bolj upoštevajo pravila v zvezi s takšnimi izdajami.

Tadej Pogačar in Primož Roglič sta z dvojno zmago na dirki po Franciji poskrbela za nov presežek slovenskega kolesarstva in v Sloveniji sprožila pravo športno evforijo. Pošta Slovenije je v ta namen izdala poštno znamko.

Slovenska kolesarska junaka Tadej Pogačar in Primož Roglič

Z izidom znamke pa se je ponudila priložnost za izdelavo maksi karte. Medtem ko je desna MK narejena v skladu s pravili, pa je leva nekoliko problematična, saj prikazuje (pre)več motivov, ki so sicer vsebinsko povezani z obema junakoma, ne pa tudi vizualno, kar pravila zahtevajo.

V seriji znamk „Slovenske rastlinske vrste“ so prikazane dobrovita, nepravi lovor, snežna kepa in brogovita. Ker je ponavadi zelo težko najti (kupiti) takšne vrste razglednic, si je treba pri izdajah maksi kartic pač pomagati z izdajo v samozaložbi. Pri tem pa je seveda treba paziti, da bo na koncu le doseženo skladje med vsemi tremi elementi: razglednico, znamko in poštnim žigom, ki je lahko priložnostni, kadar ustreza, v nasprotnem primeru pa je lahko dnevni poštni žig ustreznega kraja.

Na zgornji MK je prikazan plod dobrovite, na spodnji pa socvet rastline.

Včasih imamo srečo in najdemo ustrezno razglednico kar doma v naši zbirki, včasih pa jih lahko kupimo v večjih botaničnih vrtovih, kjer sploh še izdajajo in prodajajo razglednice.

Ponekod pa je že prava pustolovščina najti krajevno razglednico, predvsem v manjših in ne tako turističnih krajih.

Nepravi lovor

Kadar sami pristopamo k izdelavi razglednice, namenjene za izdelavo maksi kartice, je dobro, če izberemo takšno fotografijo, ki bo imela tudi kakšen svetlejši predel, ki ga bomo lahko uporabili za odtis poštnega žiga, da bo ta kar najbolj lepo viden. Zato je treba pred dokončno izdelavo misliti tudi na to, kam bomo nalepili znamko, da ta ne bo prekrila bistva na razglednici, ter na to, kje bo odtisnjen poštni žig. Včasih so težava že poštne znamke, kadar so pretemne in žig na njih ni dovolj viden.

V primeru spodaj (snežna kepa) nam belina na sliki ponuja idealno podlago za lep odtis poštnega žiga.

Snežna kepa

Včasih se lahko malo poigramo in poizkusimo nalepiti znamko še kam drugam, na primer zgoraj levo ob zgornjem cvetu, poštni žig pa bi bil lahko za zgornjem ali pa spodnjem cvetu.

Brogovita (*Viburnum opulus*) je v času cvetenja eden najprivlačnejših grmov v slovenski naravi.

Na levi strani je prikazana brogovita v poletnem času, na desni pa v zimskem.

Velja isto kot zgoraj, le da je na razglednici cel blok in ne le znamka iz njega. Blok pokriva manj kot 25,82% razglednice, kar je tik nad dovoljeno mejo, ki po FIP pravilih znaša 25%.

Tudi izid znamke o znamenitem kartografu Blažu Kocenu s Ponikve (kjer se je rodil tudi škof Anton Martin Slomšek), je ponudila priložnost za izdajo maksimum kartice.

Je pa včasih res težko pri takšnih primerih ujeti skladnost pri vseh treh elementih. Če je bil izdajatelj zadovoljen s tem izdelkom, pa nekateri menijo, da ob pogledu na ta izdelek ne opazijo omenjene skladnosti.

Kartograf Blaž Kocen

Za konec izjemoma dodajamo maksimum karto, ki ni narejena z znamko Pošte Slovenije, vendar pa menimo, da bo za bravce NF prav tako zanimiva. Narejena je z osebno znamko, pri čemer pa velja poudariti maksimalno skladnost vseh treh elementov – razglednice, znamke in žiga.

Evropsko prvenstvo nogometašev do 21 let

<u>Opomba urednika NF:</u> Omenjena maksimum kartica je nastala ob filatelistični razstavi, ki jo je pripravil celjski filatelist Tone Petek in je bila postavljena na ogled v celjskem Citycentru v času evropskega prvenstva, ki se je odvijalo tudi v Celju. Osnovno risbo za celoten sklop je prispevala Špela Križman, učenka 2. OŠ Celje, osebno znamko in PPŽ ter maksimum kartico pa je oblikoval Veni Ferant (FD Žalec).

bostjan.petauer@siol.net

Marjan Perkman

Slovenske plačilne nakaznice 1919–1922 – II. del

V Novi filateliji 3/2021 sem zaključil poglavje o prvih Slovenskih plačilnih in čekovnih nakaznicah v letih od 1919 do 1921. Ogledal sem si preko 500 različnih nakaznic. Konec leta 2021 pa sem naključno naletel na tri primerke, ki so povsem drugačni in dopolnjujejo zbirko plačilnih nakaznic.

Krajevni poštni čekovni urad v Ljubljani je od leta 1919 do leta 1921 uporabljal slovenske plačilne nakaznice za poslovanje. Od leta 1922 so postopoma prešli na plačilne in čekovne nakaznice skupne države kraljevine SHS. Pri ponovnem tisku slovenskih plačilnih nakaznic je v letu 1921 prišlo do sprememb obrazcev glede na potrebe le-teh.

2. Pobotnica za pravosodno upravo Štev.10.081, ki je bila ročno popravljena na 10.079 (rdeč svinčnik), je bila leta 1920 tiskana v črni in oker barvi na svetlo sivkast tanek papir, brez pogojev prejema (izplačila) in z besedilom v velikem kvadratu **Ne plačati pred** ter spodaj pod kvadratom **plačaj proti tej nakaznici:**

Pobotnica za pravosodno upravo iz leta 1921 je bila natisnjena s pravo številko 10.079, brez pogojev prejema (izplačila), tiskana v črni barvi na belosivem tankem papirju:

Kr. poštni ček. urad v Ljubljani.
Plačilna nakaznica.
D. štev. 17
Štev. 10.079
Štev. čeka
Kr. poštni urad Kamnik
plačaj proti tej nakaznici:
Tiskarna
Anton Slatnar
Kamnik.
znesek 6.464D 25p
Izplačano:
5. XII. 1921
Pobotnica za pravosodno upravo.
(Ministrska naredba z dne 10. decembra 1906, drž. zak. štev. 245.)
Potrjujem, da sem prejel znesek, izkazan v izročenem mi knjižnem izpisku.
Kamnik, dne 6. decembra 1921.

Zaradi slabega odtisa žiga poštnega čekovnega urada so uporabili ročni ***datumski*** *žig v rdeči barvi.*

3. Pobotnica za deželno vlado (višji šolski svet) Štev.10.142, tiskana v črni in oker barvi na temnosivkast debelejši papir.

V obdobju 1920/1921 so uporabljali ročne žige *Šolsko vodstvo* (male črke). Konec leta 1921 pa so začeli uporabljati ročni žig *ŠOLSKO VODSTVO* (velike črke) v vijolični barvi.

Kr. poštni čekovni urad v Ljubljani.
Plačilna nakaznica.
D. Ž. 5
Št. 10.142. 27128
Št. čeku
Kr. poštni urad Bled
Ne izplačaj prej 1. 1. 1922
plačaj na to nakaznico:
ŠOLSKO VODSTVO
Ribno
znesek 1.588 Din 38 p.
Izplačano:
3. D. XII. 1921
Pobotnica za deželno vlado (višji šolski svet)
292 SL.
Potrjujem, da sem prejel znesek, izkazan v izročenem mi knjižnem izpisku.
Ribno, dne 2. jan. 1922.
Milan Vreče
š. voditelj

Izpostava poštnega čekovnega urada 292 Sl., zaradi slabega odtisa žiga poštnega čekovnega urada so uporabili ročni datumski žig v rdeči barvi.

6. Pobotnica za državno upravo Ček. račun štev. 10172., brez pogojev prejema, tiskana v črni barvi na belo siv tanek papir.

Kr. poštni čekovni urad v Ljubljani.
Ček. račun štev. 10172.
Plačilna nakaznica.
D. štev.
Ne plačaj pred 30/11.21.
Ček štev. 12 - 20
Poštni urad: Ptuj
Prejemnik: Franc Matiusič, vis. vin. nadzornik
DINAR
Ptuj
Znesek per = 1.046 Dinarjev
Izplačano
Pobotnica za državno upravo.
Potrjujem, da sem prejel znesek, ki je izkazan v izročenem mi knjižnem izpisku.
Ptuj dne 8./12 1921
(Podpis.)

*Ročni žig **DINAR** (6mm) v vijolični barvi (od 1. novembra 1921 vse obračunano v dinarski valuti). Za manjkajoči mali kvadrat z besedilom **Ne plačaj pred** so uporabili ročni žig v vijolični barvi.*

Primer ročnega novega dožigosanja sem zasledil pri uporabljeni avstrijski nakaznici Nr. 37.792*87 pobotnici za finančno upravo iz leta 1920, ki je bila z vijoličnim žigom popravljena v Štev. 11. Z ročnim žigom **Občinskemu Preistoiništvu** Nova cerkev v vijolični barvi je bila uporabljena na pošti Vojnik pri Celju.

Vse prve slovenske plačilne in čekovne nakaznice sem zbral in uredil v katalog. Na 53 straneh so prikazane vse in uporaba dožigosanja na nakaznicah, ki so bile v uporabi v letih 1919 do 1922 na slovenskih poštah.

oxyn50@gmail.com

V **soboto, 28. maja 2022**, bomo ob 10. uri imeli Zbor članov FZS v prostorih Pošte Slovenije v Ljubljani. Med drugimi točkami dnevnega reda bo tudi podelitev priznanj društvom, ki so se odzvala na razpis in poslala poročilo o delu v letih 2020-21. Prav tako bodo nekateri najzaslužnejši predstavniki društev prejeli zaslužena priznanja, ki jih podeljuje FZS vsaki dve leti.

Prav bi bilo, da bi se tega dogodka udeležili vsi predstavniki društev in seveda vsi nagrajenci. To bo tudi priložnost, ko si bomo lahko izmenjali mnenja in se pogovorili, kako naprej.

Se torej vidimo v soboto, 28. maja 2022 ob 10. uri v Ljubljani!

Peter Suhadolc

LONDON 2020? Ne, LONDON 2022!

Svetovna FIP razstava, ki je bila načrtovana za leto 2020 v Londonu, je bila zaradi dobro znanih razmer prestavljena na letošnje leto.

Pogled na del razstavnih eksponatov

Blizu smo bili temu, da bi epidemija *Covida* zahtevala še eno žrtev in sicer svetovno FIP razstavo v Londonu. Priredili naj bi jo v prvem tednu maja 2020, vendar je bila par mesecev prej odpovedana zaradi izbruha pandemije. Prireditelji so jo zelo preudarno prestavili za dve leti in imeli veliko srečo, saj se je od konca 2021 s pojavom variante *Omikron* pandemija delno zaustavila, posebno v prvih mesecih letošnjega leta. Vsekakor bi v primeru odpovedi razstave morali prireditelji plačati izjemno visoke zneske zavarovanja lastniku dvorane Business Design Center v Islingtonu, severnem predelu Londona, in bi verjetno bankrotirali.

Prostori Business Design Centra, namenjeni filatelističnim trgovcem.

Leta 2020 sem bil izbran za komisarja in prijavil tri enovitrinske eksponate ter dva

Slovenski sodnik Peter Suhadolc pri delu

večvitrinska, med katerima tudi svojega. Konec decembra lani so me prosili, če bi lahko nadomestil korejskega sodnika, ki bi moral ob vrnitvi domov prestati še desetdnevno karanteno. Seveda sem organizatorjem ustregel. Ob vprašanju, kako pa z mojim eksponatom, so mi odvrnili, naj ga kar razstavim, bo pa izven konkurence. Kajpak, na ta način jim ni bilo potrebno vračati razstavnine.

Potovanje z letalom se je takoj zapletlo, kajti vezni let iz Frankufrta v London je bil

Člani mednarodne sodniške ekipe

zjutraj odpovedan. Eksponate sem imel v ročnem troleju, tako da se zanje nisem bal. Šele kasneje sem zvedel, da so let odpovedali zaradi močne nevihte, ki je zjutraj divjala v Londonu in povzročila precejšnjo škodo. Tudi popoldne smo vzleteli z dvourno zamudo, saj se je nevihta tudi popoldan ponovila, k sreči z manjšo silovitostjo. V London sem tako prispel v večernih urah. Čakal me je prevoz s taksijem do hotela Double Tree. Na letališču in v mestu ni bilo v veljavi nobenih koronskih ukrepov.

Hotel je bil od razstavne dvorane oddaljen dobrih deset minut hoje, tako da smo se vsak dan sprehodili tja in nazaj. Razstavo so, tako kot pred petimi leti, razdelili na dva sklopa. Nekaj razstavnih razredov je bilo prikazanih prvih pet dni, ostali drugih pet. V prvem delu sem tako sodil razred razglednic in odprte filatelije, v drugem pa tematiko.

Naši eksponati so se zelo dobro odrezali. Eksponat razglednic Ines Ropoša o Paulu Finkenrathu je bil ocenjen ***z zlato medaljo in pohvalo*** za raziskavo. To je prvič, da je kak slovenski eksponat dobil pohvalo. Od treh enovitrinskih je eksponat Igorja Pirca prejel 85 točk, kar bi odgovarjalo veliki pozlačeni kolajni. Ostala dva eksponata, *Britanski poštni nabiralniki* Alojza Tomca in *Ambulantni žigi na Primorskem med obema vojnama* Branka Morenčiča, pa sta dobila točke na ravni velikega srebra oz. srebra. Žal pomembnosti slednjega v naši poštni zgodovini sodniki niso povsem razumeli. Odlično se je odrezal tudi naš edini eksponat v razredu *Literatura*, kjer je Brane Gorše predstavil svojo angleško verzijo knjige o Verigarjih in zanjo prejel veliko pozlačeno medaljo ter posebno nagrado za prikaz. Iskrene čestitke vsem razstavljavcem!

Velikan Gog v dvorani Guildhall ter detajl s svečano pogrnjene mize.

Dvorana Guildhall, kjer je potekalo prijetno druženje po razglasitvi rezultatov.

Nagrajevanje je potekalo v najstarejši ohranjeni srednjeveški palači Guildhall v Londonu. Stavba je bila zgrajena leta 1410 in se že več sto let uporablja kot mestna hiša. Še vedno je slovesno in upravno središče londonskega mesta ter njegove korporacije. Na slovesnosti so podelili samo nagrade za najboljše eksponate v svojem razredu ter velike nagrade razstave. Nacionalno veliko nagrado je prejel Howard Hughes z eksponatom *»Maltese Cross«* o žigu, ki je razvrednotil pošiljke črnega penija. Veliko mednarodno nagrado je prejel Italijan Vittorio Morani s svojo *»Tuscany 1836 to UPU: Letter mail in, from and to Tuscany: routes, rates and charges«.* Svetovno prvenstvo v znamkah pa je osvojil Američan James Peter Gough z odličnim eksponatom *»UPU and its Impact on Global Postal Services«.*

Velika dvorana Guildhalla

Palmares večerje ni bilo, je pa sledila plačljiva večerja predsednika Royal Philatelic Society London. Ta je bila na sporedu v veliki dvorani Guildhalla. Sedel sem ob hrvaškem komisarju in sodniškem pripravniku tematske filatelije Julije Marasu. Naša miza je bila pod kipoma velikanov Gog in Magog, legendarnima figurama, ki naj bi ju premagal in vklenil ob palačo Brutus iz Troje. Zraven je bila tudi zgodovinska mera o angleških dolžinah.

Standardi dolžine (pri 62º Fahrenheita oziroma 16,666 °C), ki jih je v tej dvorani postavila korporacija mesta London MDCCCLXXVIII.

Tudi London 2022, prva FIP razstava po pandemiji, je tako za nami. Prva polovica letošnjega leta pa je še zelo bogata z razstavami. V Evropi bosta spomladi dve, Hunfilex v Budimpešti in Helvetia v Luganu. Jeseni pa se napoveduje evropska razstava v Liberecu.

Omizje (z desne proti levi): avtor članka Peter Suhadolc, Jack Zhang in Julije Maras.

suhadolc.peter@gmail.com

Peter Suhadolc

Razstava Multilalterale 2021

Konec septembra 2021 se je v mestecu Sankt Pölten, zahodno od Dunaja, odvijala razstava in srečanje skupine Multilaterale v organizaciji Avstrijske filatelistične zveze VÖPh.

Pred dvorano, kjer sta se odvijala dva slavnostna večera.

Priredili so jo v prostornem večnamenskem centru VAZ na jugu mesta in jo združili z avstrijsko državno razstavo ÖVEBRIA. Razstavi sta bili fizično ločeni, vsaka v eni od obširnih, a povezanih dvoran. Seveda je vse potekalo ob varnostnih ukrepih zaradi Covida, vendar so prireditelji našli enostaven ukrep. Po prvem pregledu zelenega potrdila so nam namestili na roko zapestnico, s katero si lahko nato vstopal brez ponovnega pregleda. Namestili so nas v prijaznem modernem hotelu Alfred, do katerega je bilo deset minut hoje.

Na razstavi 1. ranga je sodelovalo le šest držav združenja Multilaterale, saj Lihtenštajn žal ni bil prisoten. Komisarji so zagotovili 98 eksponatov, od katerih jih je bilo 12 v razredu Literatura. Ostalih 86 eksponatov je bilo predstavljenih v 620 vitrinah (po 12 listov v vitrini). Največ, kar 36, je bilo poštnozgodovinskih, po 11 v mladinskem, tradicionalnem in tematskem razredu, 8 v celinah, 9 pa v ostalih štirih razredih.

Igor Pirc (Slovenija) in Joss Wolff (Luksemburg) med sodniškim delom na razstavi.

Po državah je imela največ eksponatov Nemčija (29, od katerih 8 v literaturi), sledijo ji Švica (24), Avstrija (14), Nizozemska (12), Slovenija (9) in Luksemburg (8).

Podpredsednik FZS Peter Suhadolc predstavlja razstavo Multilaterale 2023 v Kopru.

Kot slovenski komisar sem na razstavo prijavil devet eksponatov: tri iz poštne zgodovine, po dva iz poštnih celin in razglednic ter po enega iz tradicionalne filatelije in maksimafilije. Dva od teh sta bila enovitrinska. Razstavljavci so prihajali iz 6 društev, včlanjenih v FZS.

Poleg razstavnega prostora je bila v dvorani VAZ podobno velika površina namenjena trgovcem (v glavnem avstrijskim), delovnim in regionalnim skupinam v okviru avstrijske zveze ter manjšem prireditvenem prostoru, kjer se je odvijalo odprtje in slovesnost ob stoti obletnici Avstrijske filatelistične zveze VÖPh.

Po montaži eksponatov nas je prvi večer gostila VÖPh. Z avtobusom nas je odpeljala v uro oddaljen 'Heurigen' na značilni kmetiji v vasici Unterwöbling sredi vinogradov. Pri večerji nas je zabaval starejši filatelist, harmonikar, ki se je posebno dolgo zadržal ob naši mizi in zaigral kopico Avsenikovih melodij.

Prijeten večer na kmetiji z Avsenikovimi melodijami

V petek zvečer nas je tudi gostila VÖPh za stoletnico zveze v večji dvorani Kulturnega doma Wagram na vzhodnem robu mesta. Po predvajanju slik zgodovine Zveze in nagovorih so sledili pozdravi nekaterih predstavnikov ostalih zvez. V imenu FZS je gostitelje in udeležence pozdravil podpredsednik Igor Pirc. Večerja je bila samopostrežna. V soboto zvečer se je nato v isti dvorani odvijal *Palmares* s slavnostnim podeljevanjem priznanj in nagrad.

Žirija, v kateri je sodeloval tudi Igor Pirc, je bila zelo radodarna, saj je podelila kar 30 velikih zlatih in 34 zlatih medalj, kar pomeni, da je dve tretjini eksponatov doseglo vsaj zlato. Veliko nagrado razstave je s 97 točkami odnesel eksponat razglednic Ericha Böcka *"Bin nicht nur aus Karton – Ansichskarten mit und aus aussergewönlichen Materialen"* (Nisem le iz kartona – Razglednice iz in z vsebino nenavadnega materiala), še dva eksponata pa sta bila ocenjena na 95 točk. Kot posebno nagrado je FZS prispevala kipec gorenjske narodne noše, ki je bil podeljen razstavljavcu s Koroške.

Prva vitrina Grand Prix eksponata o razglednicah.

Slovenci smo se izvrstno izkazali, saj smo prejeli eno pozlačeno, šest zlatih in dve veliki zlati medalji. Prvič je bil slovenski eksponat ocenjen s 95 točkami in se uvrstil med tri najboljše na razstavi. Podrobneje v *Tabeli 1*.

TABELA 1 – Rezultati slovenskih razstavljavcev

Bojan BRAČIČ	Postmarks of the Post Offices MARBURG - MARIBOR 1818-1945	91	LG
Marjan MALIČ	GÖRZ Post Office	86	G
Branko MORENČIČ	From Independence to the Euro	80	V
Boštjan PETAUER	Bosnian Postal Stationery 1900-1918	88	G
Boštjan PETAUER	Andorra, Queen of the Pyrenees	88	G
Ines ROPOŠA	Merry Christmas and Happy New Year on Embossed Picture Postcards	88	G
Jože ROPOŠA	Sveta Gora in the Pre-War Sanctuary of Four Nations (on colour picture postcards)	85	G
Aleksander ROŽMAN	Slovenia "Chainbreakers" 1919-1921, Stamps with the Liberated Slave	86	G
Peter SUHADOLC	Yugoslav Aerogramme and Airmail Envelopes Issued 1948-1951 - Varieties and Use	95	LG

Na delovnem sestanku filatelističnih zvez in pošt Multilaterale, na katerem je sodelovala tudi predstavnica Pošte Slovenije d.o.o., mag. Simona Koser Šavora, sem povabil vse na naslednjo razstavo Multilaterale 2023, ki jo bo gostila Slovenija v Kopru. Predstavil sem lokacijo, hotelske in razstavne prostore ter razdelil nekaj turističnih prospektov. Vsi so bili nad lokacijo navdušeni in so zagotovili svojo prisotnost. Naslednje srečanje predstavnikov pa bo leta 2022 v Wiesbadnu, Nemčija.

Na razstavi je prišlo tudi do predaje FEPA zastave med Avstrijo (ML 2021) in Slovenijo (ML 2023).

Avstrijci so razstavo in srečanje dobro pripravili, poznalo pa se je, da je bilo pri vsem tudi nekaj varčevanja. Tako je bil skromen katalog razstave objavljen le kot priloga v osrednjem delu revije *Briefmarke*, pa tudi *Palmaresa* z rezultati niso natisnili in razdelili. Od prijav do vabil in rezultatov je vse potekalo le preko spletne strani VÖPh in e-pošte.

Simbolična predaja zastave FEPA med Multilateralo 2021 in 2023.

suhadolcpeter@gmail.com

Sodelujte v krožni zamenjavi FZS!

Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Lojze Černota, predsednik FZS — Tekoči račun Narodne banke: Ljubljana, štev. 604-95331-18 — Glasilo izhaja 10-krat na leto — Letna naročnina 300 din — Tisk Celjske tiskarne v Celju.

Oglasno sporočilo v Novi filateliji, decembra 1952, leto IV., št. 12.

Bojan Bračič

Predstavitev znamke malo drugače

Predstavitev znamke, ki je izšla ob 100. obletnici rojstva mladinske pisateljice Ele Peroci, je tokrat potekala malo drugače, kot je običajno na takih dogodkih.

Predstavitev omenjene znamke so pripravili v Knjižnici Rogaška Slatina, v kraju, kjer se je slovenska pedagoginja, pisateljica in novinarka rodila februarja 1922. V knjižnici so upoštevali, da je pisateljica svoje delo namenila otrokom, zato so bili glavni udeleženci predstavitve otroci, učenci osnovnih šol in dijaki Šolskega centra. Najprej je Milica Koštrun zanje po sistemu *kamišibaj gledališča* pripravila predstavo po pravljici Ele Peroci *Moj dežnik je lahko balon.*

Med kamišibaj predstavo

Po predstavi so otroci in ostali udeleženci, to so bile mentorice, predstavnice knjižnice, nekaj članov domačega društva in predstavnika FZS, dobili posebne razglednice. Oblikovno je razglednico zasnovala Simona Kmetic in je bila pripravljena prav za to priložnost. Na razglednice smo prisotni napisali naslove in sporočila naslovnikom ter jih opremili z novo znamko in žigosali z žigom prvega dne, ki je bil ob tem v uporabi. Kot je

Tistim malo mlajšim so pri pisanju razglednic na pomoč priskočili starejši.

kasneje povedal Nani Poljanec, eden glavnih organizatorjev te prireditve, je odnesel na pošto kar 168 tako pripravljenih razglednic, ki so naslednji dan presenetile prejemnike le-teh.

Dekleta so se preizkusila tudi v lepopisju

Prireditev v Knjižnici Rogaška Slatina je potekala v resnično filatelističnem okolju, saj je bila kar v 16 vitrinah predstavljena

zbirka znamk Republike Slovenije 1991-2021, ki jo je prispeval Vlado Kučan, predsednik Zbirateljskega društva Rogaška Slatina.

Tudi direktorica Knjižnice Rogaška Slatina mag. Nataša Koražija je napisala nekaj razglednic.

„Takole je pisalo je staro in mlado“. Foto: Veni Ferant.

Pošta Slovenije je kot običajno za prisotne pripravila nekaj darilnih mapic z novimi znamkami. Prireditev, ki je skupaj trajala uro in pol, je zelo dobro uspela in znamka je bila zagotovo uspešno predstavljena. Znamke z likom Ele Peroci pa bodo krasile še marsikatero poštno pošiljko, saj so nekatere rogaške inštitucije (Občina Rogaška Slatina, Knjižnica Rogaška Slatina in JSKD Rogaška Slatina) pokazale velik interes in so za svoje potrebe kupile lepo količino teh znamk.

Vse zahvale gredo tudi Pošti Slovenije, ki je podprla to predstavitev. Pa seveda gostitelju, Knjižnici Rogaška Slatina, članom društva zbiralcev DZRS ter FD Žalec.

bojan.bracic@triera.net

Ko je ena najmlajših filatelistk prejela razglednico, je bila njena prva reakcija: »Muca copatarica«. Očitno je znamka prepoznavna. (Foto: Staša Prah)

Skozi vse leto, ne samo decembra, lahko pridobimo koga, da prispeva 0,1 % od dohodnine!

Jože Ropoša

Filatelistična razstava o filatelistki Anici Žemlja

Anica Žemlja, roj. Omejc (1875–1922), je bila slovenska pesnica in pisateljica, ki je ustvarjala v obdobju slovenske moderne in je svoja dela objavljala pod psevdonimom Mira Mokriška, po prihodu v Volčjo Drago pa tudi Goričanka in Primorka.

Bila pa je tudi strastna filatelistka in zbirateljica, zato smo ob 100. obletnici njene smrti v Društvu zbiralcev Ajdovščina - Nova Gorica izdali osebno znamko, spominsko ovojnico in razglednico ter pripravili priložnostni poštni žig, v Pošti Volčja Draga pa postavili filatelistično razstavo.

Anica (Ana) Omejc je bila rojena 7. novembra 1875 *(slika na dnu te strani)*. Iz popisa prebivalstva leta 1890 je razvidno, da je živela na Poljanski cesti 13 v Ljubljani, bila je edinka. Na tem naslovu so takrat živeli še njena babica Terezija Omejc, oče Fran Omejc in mama Terezija Omejc; njena babica je bila posestnica in gostilničarka, oče je bil poštni uradnik, mati pa gospodinja. Oče je umrl 30. marca 1892 in z mamo sta se kasneje preselili na Karlovško cesto 32 v Ljubljani.

Aprila 1907 se je Anica poročila s Francem Žemljo, ki je bil po rodu iz Sela pri Žirovnici. Takrat sta se preselila v Volčjo Drago, kjer je bil njen mož zaposlen kot »postajenačelnik« na železniški postaji. Živela sta v postajnem poslopju in Anica je skrbela za gospodinjstvo. Imela sta zelo harmoničen zakon, a na žalost nista imela otrok. Vseeno je bilo obdobje, ki ga je preživela v Volčji Dragi, njeno najsrečnejše in tudi najbolj plodovito na literarnem področju. V enem izmed svojih pisem je 4. julija 1914 o tem času zapisala: *»… In če se oziram sedaj po sedmih srečnih letih nazaj, moram si priznati, da so bila ista glede duševnih produktov plodovitejša mimo vseh prejšnjih mojega življenja. Šele v zakonu učila sem se pojmovati dragocenost časa in ga varčno*

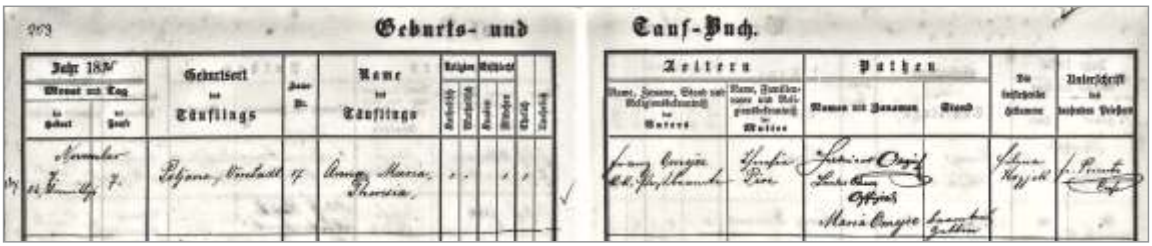

Vpis rojstva Ane Omejec v krstno knjigo.
Vir: https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/ljubljana/ljubljana-sv-peter/03984/?pg=230

uporabljati. Troje obsežnih zvezkov pesmij in potopisov priča o lepih dneh in urah zadnjih let …«. Tu je živela do leta 1915. Ko se je Anica preselila v Volčjo Drago, je mama razmišljala o tem, da bi hišo v Ljubljani prodala in se preselila v Gorico, kar pa se ni uresničilo. Je pa zelo pogosto prihajala na obiske.

Tik pred začetkom vojne z Italijo je Anica morala oditi – mož železniške postaje ni smel zapustiti, ona pa je odšla verjetno 21. maja 1915. Preselila se je najprej k moževim sorodnikom v Podhom in kmalu zatem v podnajemniško sobo na Bled. Oktobra 1915 se je vrnila k materi v Ljubljano na Karlovško c. 32, kjer pa ni več srečno zaživela; žalovala je za življenjem na Goriškem, kar je večkrat omenila v svojih zapiskih, počasi jo je strla vojna, ločenost od moža in tudi materina smrt oktobra 1920. Umrla je 12. januarja 1922 v Ljubljani, stara komaj 46 let. Pokopana je na ljubljanskih Žalah. Kasneje se je Franc zopet poročil in z drugo ženo Margareto tudi ni imel otrok, umrl je leta 1948. Hiša na Karlovški c. 32 je propadala in v drugi polovici 20. stoletja so jo dokončno porušili. Izpod ruševin je novinar in publicist Jože Hudeček uspel rešiti še zadnje, kar je ostalo – 20 zvezkov Aničinih zapiskov (prepisov pisem) in njenih literarnih del iz obdobja od 1903 do 1922. Na podlagi te zapuščine in lastnega raziskovanja je leta 1994 Nataša Hribar (roj. Špende) napisala diplomsko nalogo z naslovom »Analiza zapuščine Mire Mokriške, pesnice in pisateljice«. Pod njenim mentorstvom pa je lani Lucija Baša, dijakinja Gimnazije in srednje šole Rudolfa Maistra v Kamniku, pripravila raziskovalno nalogo »Cvetje so besede tvoje. Pozabljena pesniška zapuščina Mire Mokriške«, s katero je bila na državnem srečanju *Gibanje znanost mladini* zelo uspešna.

Vlaganje gradiva v razstavno vitrino

Filatelistično razstavo sva pripravila Jože in Ines Ropoša; bolj podrobne podatke o Aničinem življenju v Volčji Dragi in njenem filatelističnem udejstvovanju sva našla v njeni zapuščini. Aničini zapisi o filateliji in razglednicah so zelo zanimivi, saj so taki zapisi iz tega obdobja zelo redki, omogočajo pa nam čudovit vpogled v zbirateljstvo tedanjega časa. Takrat pri nas ni bilo prav veliko filatelistov, filatelistk pa še manj.

Anica je svoj prosti čas namenjala pisateljevanju, poeziji, branju, dopisovanju s sorodniki in prijatelji, igranju klavirja, ročnim delom in seveda filateliji. Le-ta je bila verjetno eden izmed hobijev, ki jih je gojila od mladih nog in mogoče jo je za zbiranje navdušil oče, ki je bil zaposlen kot poštni uradnik. In o njej je v enem izmed pisem pisateljici Lei Fatur, s katero je prijateljevala, 15. septembra 1909 zapisala: *»… Poslej bavim se največ s filatelijo – ta mi je v največjo zabavo. A v Slovencih našla sem doslej še vrlo malo simpatij za to vedo …«*. K zbiranju je pogosto nagovarjala tudi sorodnike in prijatelje. Tako je 18. junija 1912 pisala stricu Ivanu Pircu v Kranj: *»… Škoda, da niste sami filatelist! Imam vse križem zveze in lahko bi uspešno menjavala! Žal, da ima ta šport*

še tako malo ugleda pri nas. Večina Slovencev smatra ga kot otroško igračo. In vendar je filatelija resna veda, s katero se bavijo dandanes učenjaki. Če se morda premislite in se ji sami kedaj posvetite, pa mi pišite, rada Vam dam vseh tozadevnih pojasnil …«.

Še zadnji popravki pri postavitvi eksponata

V takratnih časopisih sva zasledila, da je Anica poštne znamke večkrat darovala tudi Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani (npr. v Slovencu št. 94, z dne 25. 4. 1905 in Domovini št. 71, z dne 22. 6. 1906). Poleg znamk je zbirala tudi celine, kolke, reklamne znamke, star denar, avtograme in razglednice. Sestrični M. Ferdinandi Omejc je 4. februarja 1909 sporočila: *»… Tako negujem poleg glasbe, knjige in peresa tudi razne športe, kakor nabiranje znamk, kolekov, starega cvenka, autogramov i dr. Kar se poslednjih tiče, pa le povej prosim, katerih želiš, ako jih imam Ti bom z veseljem postregla. Morda se i Ti ogreješ za ta šport, ki je vrlo zanimiv. Veselilo bi me! ...«.*

Zbiratelji so si na začetku 20. stoletja znamke med seboj pogosto izmenjevali, stike pa so ohranjali s pomočjo dopisovanja. Anica si je dopisovala s filatelisti iz različnih držav, večinoma v nemškem jeziku, znanje nemščine pa ji je verjetno zelo koristilo tudi pri pridobivanju filatelističnega znanja. Zanimivo je tudi njeno pismo, ki ga je 19. julija 1909 poslala Inditi Dellaporta v Kairo: *»Milostiva! Pred nekaj dnevi došlo je mojemu možu pismo, ki naju je silno zveselilo. Ker sem pravzaprav jaz tista, ki nabiram znamke, zato dovolite, milostiva, da se Vam tudi jaz kar najsrčneje zahvalim zanje. Posebno sudanskih sem bila nepopisno vesela, ker so mi bile doslej docela nedostopne. Tudi grških mnogo še nisem imela. Gotovo ne slutite, kako ste me zveselili in zelo zelo Vam bom hvaležna ako mi jih boste res še kaj poslali! Sicer mi je pa vsaka znamka dobro došla naj jo že imam ali ne, ker jo lahko zopet zamenim za drugo, ki je še nimam. Zato Vam bom prav hvaležna, ako mi jih pošljete tudi več ene vrste. A zelo sem bila presenečena, ko sem opazila kako so vse znamke lepo očiščene, omenila sem to tudi Stepančiču, ker me je skrbelo, da bi si ne bili nadeli radi mene kacih stroškov in znamk celo kupili. A ko mi je rekel, da ste se milostiva, najbrže sami podvrgli temu poslu, mi je to jako hudo in prosim Vas, da v bodoče to opustite. Saj je dovolj da mi znamke pošljete, ne pa da bi se še mudili z njimi! In še eno prošnjo imam. Ker nabiram namreč tudi cele kuverte in dopisnice, takozvane »Ganzsachen« zato bi Vas prosila, ko bi mi pri utisnjenih - ne prilepljenih! – znamkah poslali kar cel ovitek. Ravno tako tudi poštne dopisnice – ne oglednice! – z utisnjeno znamko! Že vnaprej najlepša, najsrčnejša zahvala! Umevno je, da sem Vam za toliko ljubeznivost tudi jaz docela na razpolago. Prosim povejte milostiva, s čim Vam*

morem napraviti kako uslugo! Z veseljem Vam hočem ustreči. Proseč Vas še nadaljne naklonjenosti sporočam Vam svoje in svojega soproga najudanejše pozdrave Vam preudana A. Žemlja«. Anica je imela široko filatelistično znanje in tudi kataloge, zato je bila vedno seznanjena z novostmi in cenami, obiskovali pa so jo tudi drugi goriški filatelisti. Pisateljico Leo Fatur pa je 15. novembra 1910 prosila tudi za pomoč: *»Draga gospodična! Mislila sem, da Vam še v soboto pišem, pa sem dobila nepričakovani obisk – dijaka filatelista – in sem morala odložiti. Je izšel namreč ravnokar prvi 'nachtrag' k novemu katalogu in je bilo treba cene popraviti. Poleg tega je prišla tudi nova kolekcija znamk iz Egipta in sem imela veliko za urejati. Tako naenkrat minejo tiste urice popoldne in pri luči s tem poslom ni moči baviti se /…/ K sklepu bi Vas še nekaj prosila. Vi, gospodična, imate gotovo veliko dopisnikov in znanja, morda bi Vam bilo mogoče priskrbeti mi kakšne jubilejne znamke nove izdaje z letnicami. Bile so komaj teden dnij v prometu in jih je silno težko udobiti. Zelo, zelo bi Vam bila hvaležna zanje! ...«.*

Z možem sta zelo rada potovala in prijateljem ter sorodnikom je redno pošiljala razglednice, ki jih je seveda zbirala tudi sama. A v pismih jih zelo redko imenuje razglednice – najpogosteje jih omenja kot oglednice, sličice, karte, kasneje pa tudi razgledke. O njih je sestrični zapisala tudi: *»Jaz ti pošiljam samo krajevne, ker so te največjega kulturnega pomena /…/ Je lep in hkrati poučen šport …«.* Ko se je preselila v Volčjo Drago, je začela seveda pošiljati razglednice goriških krajev. Sestrični Ferdinandi je v pismu 5. avgusta 1907 napisala: *»… Hkrati veseli me, če ti morem jaz z oglednicami napraviti kakšno veselje. Počasi dobiš celo našo divno okolico! /.../ Ali si prejela oglednico Gregorčičevega doma? Tukaj se nahaja tudi takozvani »Gregorčičev dom« povsem blizu Volčjedrage, kjer je bival pesnik poslednja leta, preden se je nastanil v Gorici. Ali imaš že morda kakšno njegovo sliko? Ako želiš, ti jo lahko pošljem …«.* Najprej je zbirala krajevne razglednice, kasneje pa umetniške, ki so prikazovale znana likovna dela in v pismih jih imenuje reprodukcije. Sestrični Pavli Omejc je 16. julija 1912 pisala tudi: *»… Kajti meni ni več dosti do krajevnih oglednic; veliko raje jih pišem kakor pa dobivam. Saj ni skoraj dneva, da bi katera ne priromala, ker imava dosti znancev – a jo vržem v predal in se ne brigam več zanjo.*

Zadovoljstvo ob dobro opravljenem delu

Zanimajo me le še reprodukcije. Teh imam že lepo število. Ako hočeš, Ti pošljem imenik v vpogled? ...«. Nove dopisovalce si je našla celo v času, ko so se na Goriškem že resno pripravljali na vojno z Italijo in je svoje knjige ter zbirke že pospravila v zaboje, pripravljene za odhod. 15. oktobra 1914 je pisala mladi znanki Fanči Pečnikovi v Kranj: *»Ljubezniva gospica! Vaša preprijazna ponudba me je jako iznenadila in obveselila! Nabiram namreč umetniške*

slike, zato mi je vsaka reprodukcija dobro došla, naj si bo kakršnakoli. A povejte, prosim, kako naj se Vam jaz revanžiram? Mogoče Vam je ustreženo s krajevnimi oglednicami? Sedaj o vojnem času ne pridem sicer dosti okoli in zadovoljiti bi se morali le s tukajšnjo okolico. Prosim, pišite mi, katere tukajšnjih krajev nahajate že, da Vas ne bom preplavljala z dubletami. Prav iskreno Vas pozdravlja udana A. Žemlja«. In 2. novembra 1914 je v odgovoru na njeno sporočilo prvič uporabila tudi nov izraz – razgledke: *»… Ugibala sem že, če se ni morda izgubila zadnja razgledka /…/ Tudi jaz bom pazila, da Vam ne pošljem dveh enakih. Poslati Vam mislim polagoma poleg tukajšnje tudi vso goriško in tržaško okolico, ker od Trsta in Gorice same jih boste najbrže že dosti imeli. Prosim, pišite mi, če Vam je prav tako …«.* V pismu sestrični Pavli pa je 6. novembra 1914 pojasnila: *»… Tudi se mi vsak dan množi število dopisnikov, ker nahajamo dosti sorodnikov in znancev na bojišču, tako skoraj ne mine dan, da ne bi prifrčalo vsaj par oglednic. Poleg tega našla sem si nedavno novo mlado znanko, s katero pridno menjava razgledke. Piševa si prav vsak dan …«.*

Na razstavi sva prikazala različen filatelistični material iz začetka 20. stoletja, kar je zbirala tudi Anica: znamke, dopisnice, pisma in kolke ter njene filatelistične zapise. Predstavila sva tudi razglednice naših krajev, skupaj z odlomki iz Aničinih pisem, v katerih te kraje omenja ali opisuje. Za društvene priložnostne izdaje pa sva uporabila edino znano fotografijo Anice Žemlja, ki se je ohranila v njeni zapuščini. Nastala je verjetno leta 1907 ob izdelavi železniške legitimacije za potovanje, to je v času, ko se je Anica preselila v Volčjo Drago.

Skupaj s Kulturno-turističnim in športnim društvom Bukovica - Volčja Draga in Občino Renče - Vogrsko smo nameravali ob kulturnem prazniku pripraviti še proslavo in večjo razstavo s predstavitvijo življenja ter literarnih del Anice Žemlja, a nam zaradi epidemije to ni uspelo. Zato jo bomo predvidoma pripravili ob občinskem prazniku v mesecu aprilu.

joze.roposa@gmail.com

Fotografije: Jože Roposa

Veni Ferant

Ob 130-letnici Savinjske železnice

Konec lanskega leta smo v FD Žalec izdali priložnostno izdajo ob jubileju naše lokalne Savinjske železnice.

27. decembra 1891 je slavnostni vlak odpeljal iz Celja in skozi Savinjsko dolino prispel v Šaleško dolino do končne postaje Velenje. Naslednji dan pa je stekla redna proga, ki obratuje še danes. V FD Žalec smo ta jubilej počastili z izdajo spominskega ovitka z vložnim listom, kjer je bil opisan ta dogodek, tako pomemben za našo in sosednjo dolino. Izdali smo tudi osebno znamko, na Pošti 3310 Žalec pa je bil na voljo tudi priložnostni poštni žig.

Predsednik društva pri pripravi ovitkov

Ob tem jubileju je bilo načrtovanih več prireditev, ki pa so bile zaradi znanih ukrepov v zvezi s kovidom žal odpovedane. Organizatorji so namreč želeli obuditi čas, ko se je pred 130 leti prvi vlak na svoji slavnostni vožnji ustavljal prav na vsaki postaji in tam so navdušene množice pozdravljale ter občudovale najmodernejše čudo tehnike, ki je to območje povezalo s svetom.

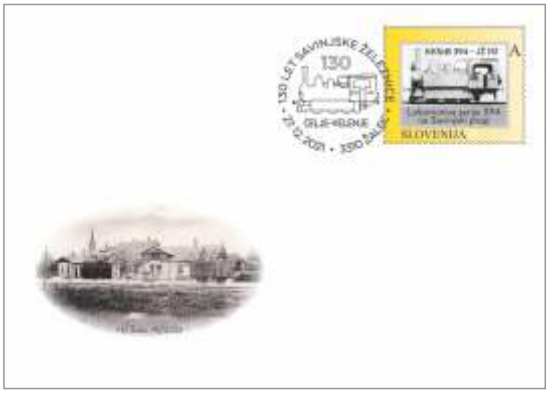

Priložnostna izdaja FD Žalec 45/2021

Ker je bilo druženje v društvenih prostorih prepovedano, sem se kar sam lotil vsega dela in užival ob iskanju podatkov, ki sem jih uporabil na 6 plakatih. Prvih pet je bilo posvečenih razvoju Savinjske železnice, šesti pa zgodovini železnice nasploh. Ta zgodovinski del pa sem dodatno ilustriral s poštnimi znamkami.

Na Pošti 3310 Žalec pa je tradicionalna ekipa FD Žalec (Toni Četina in Srečko Meh skupaj s predsednikom društva) uspela požigosati in razposlati še vse novoletne čestitke, ki smo jih poslali našim prijateljem in podpornikom društva.

Plakati so bili razstavljeni v žalski knjižnici

veni.ferant@gmail.com

Veni Ferant

Razstava slovenskih znamk v Rogaški Slatini

Društvo zbirateljev Rogaška Slatina je v počastitev 30-letnice samostojne Slovenije v Knjižnici Rogaška Slatina pripravilo razstavo vseh poštnih znamk, ki jih je izdala Pošta Slovenije po osamosvojitvi, torej od leta 1991 dalje.

Osnovna ideja Vlada Kučana, predsednika Društva zbirateljev Rogaška Slatina (DZRS), je bila, da bi lahko sokrajanom in obiskovalcem turističnega kraja na enem mestu prikazali vse poštne znamke, ki so izšle v Republiki Sloveniji. Tako so se v društvu odločili, da bi na tak način v decembru obeležili dva pomembna slovenska praznika: 25. oktober – dan suverenosti ter 26. december – dan samostojnosti in enotnosti.

Na razstavi so bile predstavljene vse slovenske poštne znamke, ki so izšle od leta 1991 dalje. Znamke od 1991 do 2019 so iz zbirke predsednika društva Vlada Kučana, za leti 2020 in 2021 pa je znamke prijazno odstopila Pošta Slovenije.

Tudi pri tem projektu so moči združili domačini in Žalčani, ki v takem sodelovanju vidijo predvsem številne prednosti. Svečanega odprtja razstave zaradi znanih razmer (Covid-19) ni bilo.

Veni in Nani pri delu, fotografiral je pa Marko.

veni.ferant@gmail.com

Delovni trio, ki je postavil in tudi pospravil razstavo: Marko Karlin, Nani Poljanec in Veni Ferant.

Veni Ferant

Napaka v perforaciji slovenske božično-novoletne znamke 2009

Kolega Toni Četina iz FD Žalec mi je prinesel zanimiv primerek napačnega perforiranja božično-novoletne znamke. Povedal mi je tudi, kako je po naključju prišel do nekaj teh znamk.

Toni Četina je bil takrat še mentor mladinskega krožka na 1. osnovni šoli Žalec. Navada je bila, da so ob koncu leta skupaj z otroci pripravili novoletno čestitko, ki so jo razposlali vsem tistim, ki so bili med drugim zaslužni za to, da je šolski krožek dobro deloval. Šlo je že za 16. zaporedno izdajo šolskega filatelističnega krožka na tej šoli. Risba učenke Zarje Medved je bila izbrana za dotisk na pisemsko ovojnico, mentor Toni Četina pa je stopil še po znamke na žalsko Pošto. Izbral je božično-novoletni motiv božičnega drevesa (vrednost A), ki sta ga oblikovali Tjaša Štempihar in Mojca Fo. Znamke na polah (50 znamk na poli) je natisnila *Poštovní tiskárna cenin* iz Prage. Zobčanje pole je bilo grebenasto 11 1/4 : 11 3/4. Isti motiv na samolepilnih znamkah v zvežčičih pa so natisnili v tiskarni *Oriental Security Printing Solutions* v Bahreinu.

Napačna in pravilna perforacija

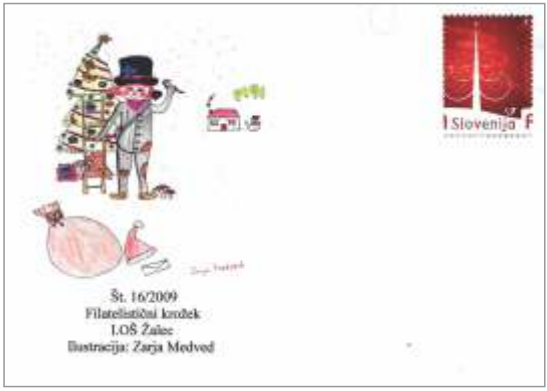

Pisemska ovojnica žalskega filatelističnega krožka je bila pripravljena za napis prejemnikovega naslova.

Napačna perforacija je bila premaknjena za natančno 2 luknji v desno (glejte znamko s kodo).

Prosim bralce, če ste slučajno tudi vi naleteli na kakšno od teh napačno perforiranih znamk (čistih ali pa žigosanih), da mi pošljete informacijo na moj elektronski naslov. Na ta način bomo namreč lažje ugotavljali, ali je šlo za samo eno polo ali pa je bilo morda takih pol več.

veni.ferant@gmail.com

www.posta.si

Slovenske poštne znamke tudi na spletu

Obiščite Deželo znamk na **www.dezelaznamk.si**, kjer lahko kupite slovenske poštne znamke in filatelistične izdelke.

Pošta Slovenije

Zanesljivo z vami!